

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

**Факультет обліку та податкового менеджменту
Кафедра бухгалтерського обліку та консалтингу**

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА "Облік і аудит"

Спеціальність: 071 "Облік і оподаткування"

Галузь знань: 07 "Управління та адміністрування"

Форма навчання: *очна (денна)*
очна (денна), заочна, дистанційна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему: «Оподаткування юридичних та фізичних осіб: облік та внутрішній контроль у Держана податкова служба України»

здобувача Полоз Катерини Володимирівни

Науковий керівник: к.е.н. доцент Кругла Марина Миколаївна
(науковий ступінь, учене звання, ПІБ)

(підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: _____

(підпис)

Київ – 2024

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 53 сторінки основного тексту, 7 таблиць, 7 рисунків, список використаних джерел з 33 найменувань, 5 додатків.

«Оподаткування юридичних та фізичних осіб: облік та внутрішній контроль у ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА СЛУЖБА УКРАЇНИ»

Об'єктом дослідження є система обліку і контролю Державної податкової служби України за діяльністю фізичних та юридичних осіб.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та організаційні аспекти обліку і контролю Державної податкової служби України за правильністю ведення податкового обліку, оподаткування та звітності фізичних та юридичних осіб.

Мета дослідження. Узагальнення теоретичних, методичних та організаційних аспектів обліку і контролю з боку Державної податкової служби України за правильністю ведення обліку, оподаткування, звітності фізичних та юридичних осіб, виявлення напрямів і розробка пропозицій з удосконалення взаємодії сторін..

Відповідно до поставленої мети були визначені такі *завдання*:

- 1) розглянути економічну сутність та значення оподаткування юридичних та фізичних осіб в економіці держави;
- 2) вивчити та узагальнити нормативно-правове регулювання та особливості оподаткування і звітності юридичних осіб та фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності;
- 3) вивчити методику організації обліку, оподаткування та звітності юридичних та фізичних осіб в системі ДПС України;
- 4) знайомитись та дослідити особливості податкового контролю оподаткування та звітності фізичних і юридичних осіб;
- 5) вивчити напрями оптимізації роботи з контролюючими органами та розробити пропозиції для суб'єктів господарювання.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. У кваліфікаційній роботі розглянуто та досліджено сучасні підходи щодо оподаткування, досліджено класифікацію податків, різновиди податків для юридичних та фізичних осіб.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи: 2024.

Рік захисту роботи: 2024.

Ключові слова: оподаткування, податок на прибуток, податок на доходи фізичних осіб, військовий збір, облік податків, бухгалтерський облік, нормативно-правова база, Державна податкова служба України, податковий контроль, перевірка.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ І ФІЗИЧНИХ ОСІБ	5
1.1 Економічна сутність та значення оподаткування юридичних та фізичних осіб	5
1.2 Нормативне регулювання та особливості оподаткування юридичних осіб	18
1.3 Система оподаткування фізичних осіб	22
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК ТА ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ДПС УКРАЇНИ ЗА ДІЯЛЬНІСЮ ФІЗИЧНИХ ТА ЮРИДИЧНИХ ОСІБ.....	27
2.1 Організація обліку, оподаткування та звітності юридичних осіб в системі ДПС України.....	27
2.2 Організація обліку, оподаткування та звітності фізичних осіб в системі ДПС України.....	37
2.3 Особливості податкового контролю оподаткування та звітності фізичних і юридичних осіб	45
ВИСНОВКИ	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	54
ДОДАТКИ.....	58

ВСТУП

Оподаткування завжди відігравало й залишається ключовою роллю у економічному розвитку України. Податки, як складна фінансова категорія, мають величезний вплив на всі аспекти економіки та формують основу для існування будь-якої країни. Вони визначають рівень інвестицій у сфері безпеки, освіти, науки та культури. Система оподаткування є ключовою у забезпеченні економічного зростання та розвитку всіх сфер життя суспільства і залишається стійким джерелом доходів для державного бюджету.

Актуальність теми: Оскільки податки є основним джерелом доходів для держави, тож проблема оподаткування юридичних та фізичних осіб завжди актуальна. Податки впливають на економічні явища і процеси. Вони забезпечують існування державного бюджету, розвиток науки, культури, безпеку економіки та зростання добробуту громадян.

Багато вчених, таких як В. Андрущенко, З. Варналій, В. Геєць, О. Василик, П. Мельник, А. Соколова та інші, вивчали питання розвитку податкової системи і порівнювали її з умовами розвитку податкових систем інших країн. Також деякі вчені, такі як П. Жук, А. Пелехатий, І. Сторонянська, О. Радіцький та інші, присвятили свою роботу питанням вдосконалення системи оподаткування юридичних та фізичних осіб в Україні.

Метою дипломної роботи є дослідження особливостей оподаткування фізичних та юридичних осіб в Україні.

Об'єктом роботи є система обліку і контролю Державної податкової служби України за діяльністю фізичних та юридичних осіб.

Предметом дипломної роботи є теоретичні, методичні та організаційні аспекти обліку і контролю Державної податкової служби України за правильністю ведення податкового обліку, оподаткування, звітності фізичних та юридичних осіб, виявлення

напрямів і розробка пропозицій з удосконалення взаємодії сторін.

Під час виконання роботи було виконано такі цілі:

- 1) розглянуто економічну сутність та значення оподаткування юридичних та фізичних осіб в економіці держави;
- 2) вивчено та узагальнено нормативно-правове регулювання та особливості оподаткування і звітності юридичних осіб та фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності;
- 3) вивчено методику організації обліку, оподаткування та звітності юридичних та фізичних осіб в системі ДПС України;
- 4) ознайомлено та досліджено особливості податкового контролю оподаткування звітності фізичних і юридичних осіб;
- 5) вивчено напрями оптимізації роботи з контролюючими органами та розробки пропозиції для суб'єктів господарювання.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. У кваліфікаційній роботі розглянуто та досліджено сучасні підходи щодо оподаткування, досліджено класифікацію податків, різновиди податків для юридичних та фізичних осіб.

Результати дослідження апробовані на IX Всеукраїнській науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених, присвяченій 65-й річниці Факультету обліку та податкового менеджменту 24 квітня 2024 року.

Інформаційною базою дослідження склали Податковий кодекс України, Господарчий кодекс України та інші нормативно-правові акти щодо оподаткування.

Дипломна робота складається з вступу двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ І ФІЗИЧНИХ ОСІБ

1.1 Економічна сутність та значення оподаткування юридичних та фізичних осіб

Нині українська економіка знаходиться на шляху переходу до ринкової економіки світового зразка. Тож в рамках глобалізації постає необхідність злагодженого механізму податкової системи.

Податкова система є сукупністю правових норм, що визначають розміри, форми, методи і терміни стягнення податків та інших платежів податкового характеру, які необхідні державі для виконання її функцій. Податкові заходи суттєво впливають на економічну діяльність господарюючих суб'єктів, стимулюючи їх економічну та інвестиційну активність.

Існують різні форми та методи оподаткування, які засновані на історико-культурних особливостях. Кожен вид податку має свої особливості, функціонал та займає окреме місце у податковій системі. Вона сприяє кращому розумінню сутності і функцій податків, дозволяє визначити їхню роль у податковій політиці та розумінню напрямів й характеру впливу на соціально-економічний розвиток суспільства.

Оподаткування відіграє ключову роль у функціонуванні економіки, забезпечуючи необхідні ресурси для функціонування держави. Головна економічна суть полягає у забезпеченні громадських потреб, таких як інфраструктура, освіта, охорона здоров'я та соціальні програми.

Податкову систему в Україні складають збори і податки, а також обов'язкові платежі до бюджету. Крім того, вони сприяють фінансуванню державних ініціатив.

Сучасний стан цієї системи можна описати як етап створення основ та

реформування самої податкової системи. Це включає впровадження податків, наприклад, таких як податок на додану вартість, а також надання ринкового змісту новим формам оподаткування. Вони типові для більшості розвинених країн з ринковою економікою.

Важливо розуміти, що від правильності обраної податкової системи може відбуватися як економічне зростання країни, так і його стримування.

Чинна в Україні податкова система відповідає міжнародним стандартам оподаткування. Існуюче податкове законодавство передбачає:

- Податковий кодекс, що регулює усю податкову систему;
- Закони з конкретних видів цих податків.

У сучасній ринковій системі з різними формами власності податкова система побудована на демократичних засадах та гарантує рівність і неупередженість для всіх платників податків, незалежно від форми власності або виду діяльності.

Існує таке поняття як податкове навантаження, під яким мається на увазі сукупність податків, які покладені на платників податків. Воно може змінюватися залежно від цілей уряду. Якщо мето є наповнення бюджету, то буде збільшена податкова ставка, що означає збільшення податків. Проте така міра є ефективною лише до певної межі. Якщо ж метою є підвищення рівня життя населення та сприяння економічному розвитку, то податкове навантаження навпаки зменшують.

Економічна сутність податків проявляється у фінансових відносинах між державою та юридичними або фізичними особами. Причиною для цього є примусове відбирання частини доходів громадян для задоволення суспільних потреб та насичення державного бюджету. Матеріальною частиною є фактичний обсяг вилучених коштів.

Ключовими ознаками податків є їх обов'язковість та односторонній рух від платника до держави. Податки можна використовувати, щоб регулювати економічні процеси, наприклад, знизити споживання певних товарів або послуг за рахунок збільшення акцизів та зборів на нього.

Податки представляють собою обов'язкові платежі, які юридичні та фізичні особи зобов'язані сплатити до державного чи місцевого бюджету. Визначення та виконання зобов'язань перед загальнодержавним бюджетом регулюється законами України, а перед місцевим бюджетом – рішенням місцевого самоврядування.

Існує три основні функції податків:

- 1) Фіскальна;
- 2) Розподільча;
- 3) Контрольна.

Фіскальна функція допомагає робити одну з основних цілей оподаткування, а саме – наповнення державного бюджету. Вона забезпечує стабільне та постійне надходження податків до державного бюджету та рівномірне розділення між регіонами.

Розподільча, відповідно до назви, розподіляє національний дохід між державою та її суб'єктами. Вона ніби продовжує функціонал фіскальної функції у розподіленні грошових коштів через елементи оподаткування, такі як об'єкти та суб'єкти оподаткування, ставка податку та його пільга. Наприклад, надання пільг на певну галузь або певним платникам податку.

Контрольна функція безпосередньо відповідає за контроль збалансованості податкової системи та перевірки достатності якісних і кількісних співвідношень податків для досягнення певних поставлених цілей.

Основним завданням податків є утримання державних структур, які працюють на задоволення соціальних потреб, та їх фінансової підтримки.

Оподаткування базується на таких елементах як об'єкт оподаткування, платник податків, ставка податку, податковий період та інші, які представлені на рисунку 1.1.

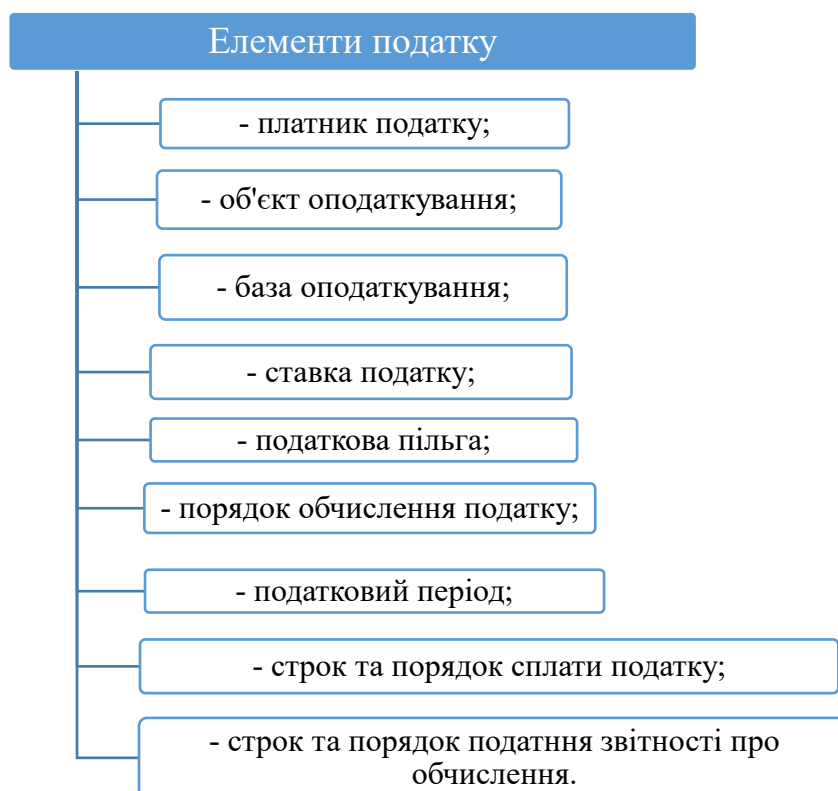

Рисунок 1.1 – Елементи податків

Джерело: розроблено автором за даними [1]

Об'єктом оподаткування є безпосередньо явище, процес чи предмет, що оподатковується. Наприклад, прибуток, яке отримало підприємство, реалізуючи товари або послуги, нематеріальні активи та інше.

Платник податків – це фізична або юридична особа, а також група осіб без юридичного статусу юридичної особи, на яку, згідно законодавства, покладено обов'язок сплачувати податки.

Ставка податку – це величина відсотку або фіксована сума на певний об'єкт оподаткування.

Податковий період – це строк протягом якого формується податкова база і визначається розмір податкового зобов'язання, строк подання звіту за податком та його сплати [2].

Також існує така класифікація податків, яку можна відобразити у рисунку 1.2 [3].

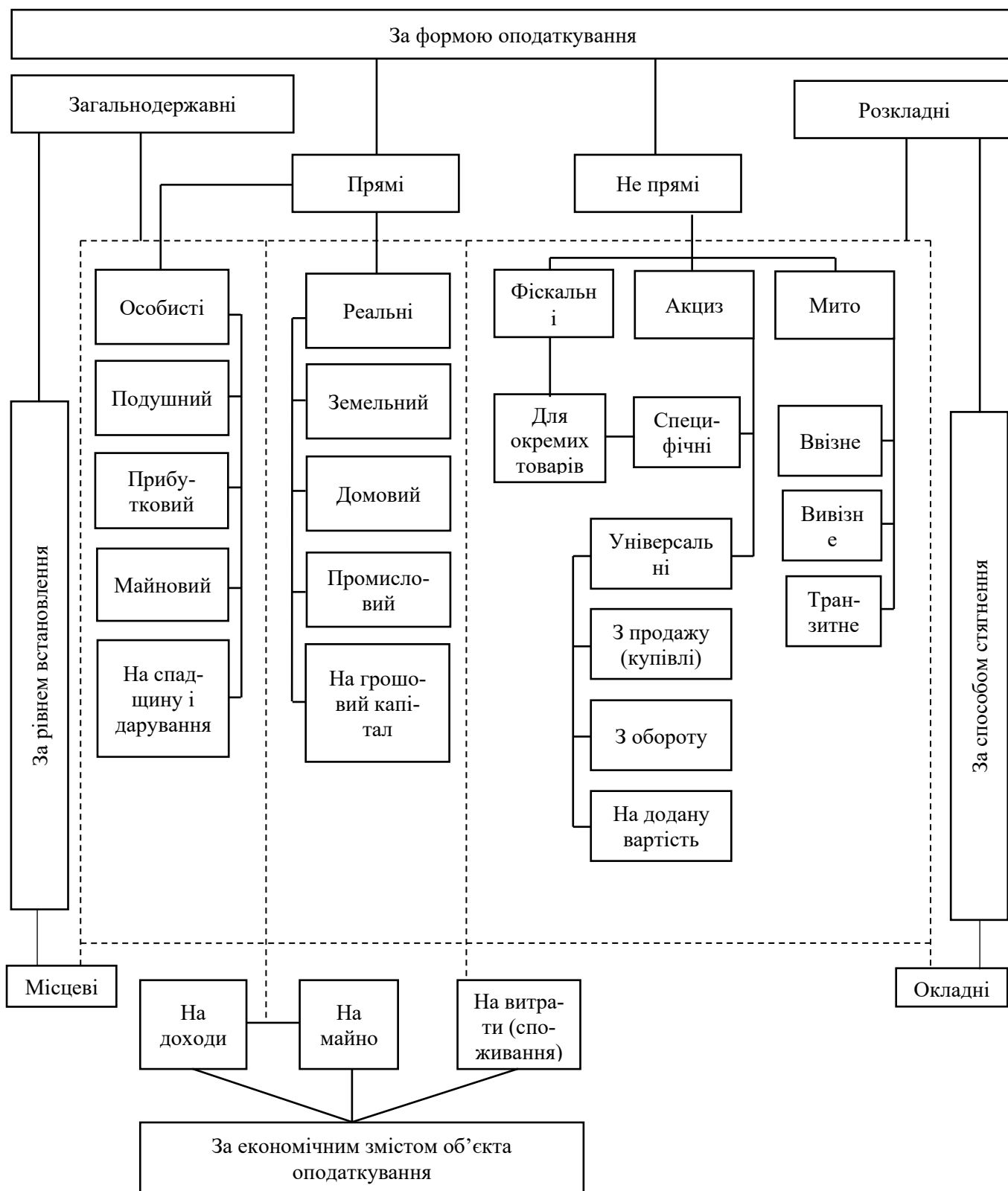

Рисунок 1.2 – Класифікація податків

Джерело: розроблено автором за даними [24]

Найбільшим розподілом податків – є розподіл на прямі й непрямі податки.

Прямі податки – це податки, які стягуються безпосередньо з доходів платника податків. До таких відносяться податок на прибуток, податок на доходи фізичних осіб, податок за землю та інші. Вони зазвичай встановлюються у відсотковому відношенні до відповідного показника, такого як заробітна плата або вартість майна.

Ці податки зазвичай визначаються як найсправедливіші, але водночас з цим вони мають проблеми, пов'язані з обліком об'єкта оподаткування та частим ухиленням від їх сплати. Тож податкова система не обмежується тільки прямими податками, а й задіює непрямі податки.

Зазвичай прямі податки поділяють на реальні (майнові), якими обкладається продаж, купівля або володіння майном, та особові, які пов'язані напряду з особою платника податків. До першого можна віднести податок на нерухомість та на транспортний засіб. До другого ж – податок на доходи фізичних осіб, податок на спадщину та інші.

Непрямі податки – це ті, які встановлюються у вигляді надбавки до ціни. Їх платять покупці при купівлі або отримувачі послуг за надані послуги, але до бюджету їх вносять зазвичай продавці, зрідка – виробники цих товарів та надавачі послуг. До них відносять податок на додану вартість, мито та акцизи.

Непрямі податки є більш ефективними з фіскальної точки зору, бо від їх сплати майже неможливо ухилитися, та легше їх адмініструвати. Завдяки широті застосування зростає і наповнення бюджету. Наприклад, застосування нульової ставки на товари, які експортуються, допомагає збільшити обсяг експорту та підвищити рівень конкурентоспроможності українських товарів на ринку.

Податкова система, як і будь-що, змінюється відповідно до історичного розвитку, з часом чітка межа між прямими і непрямими податками стирається. Непрямі податки в їх універсальних формах, наприклад, як акциз, мають багато характеристик, що роблять їх схожими на прямі податки, при переносі зі сфери збуту до сфери виробництва.

Зважаючи на те, що люди з різним рівнем доходу купують різні товари та

послуги, справедливе оподаткування може бути досягнуто шляхом розрізнення ставок прямих та непрямих податків.

Диференційоване оподаткування може допомогти зробити податкову систему більш справедливою та більш збалансованою. При цьому дуже важливо звернути увагу на складність адміністрування.

Також одним з головних поділів податків є їх розділення на загальнодержавні та місцеві податки.

Загальнодержавні податки встановлюються вищими органами влади і стягуються на всій території країни незалежно від фізичного розташування. За призначенням бюджетної системи вони поділяються на три групи:

- 1) Доходи центрального бюджету;
- 2) Доходи місцевих бюджетів;
- 3) Доходи, що розподіляються бюджетами у відповідних пропорціях.

Розподіл податків між різними рівнями бюджетної системи може здійснюватися у формі постійних нормативно-правових актів або бюджетних правил залежно від конкретних потреб місцевого бюджету. Прикладом загальнодержавних податків є податок на додану вартість, єдиний соціальний внесок, податок на доходи фізичних осіб, акцизний та екологічний податки.

Місцеві ж податки встановлюються місцевими органами влади. Його розмір визначається на основі встановлених лімітів. Хоч податки і встановлюються, але не придумуються. Вони обираються з запропонованого центральним апаратом списку. Прикладом місцевих податків є податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, податок на місця паркування транспортних засобів та інші.

Розрізняють три способи утримання податків:

- 1) Біля джерела отримання доходу;
- 2) На підставі декларації;
- 3) На підставі платіжного повідомлення.

Перший спосіб застосовується при виплаті заробітної плати та оплати від

здійснення трудових обов'язків.

Другий спосіб використовують на основі декларації, а саме вірності вказаних у декларації сум самим платником податків. Наприклад, декларація для фізичних осіб-резидентів, які отримують іноземний дохід.

Третій спосіб застосовується лише коли платник податку має сплатити конкретну суму по конкретному податку. Наприклад, земельний податок у сільській місцевості.

Система оподаткування в Україні, згідно з Податковим кодексом, представлена двома формами, які можна коротко описати у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Форми оподаткування в Україні

Форми	Зміст
Загальна	Сплата всіх податків і зборів, затверджених на законодавчому рівні. Не має обмежень щодо видів економічної діяльності, кількості найманих працівників та річного доходу.
Спрощена	Розроблена для підтримки розвитку малого та середнього підприємництва. Значно спрощує процес сплати податків та визначення прибутків. Передбачає сплату єдиного податку. Розділена на 4 групи платників податків. Містить обмеження щодо кількості працівників, рівня доходу та видів господарської діяльності.

Джерело: створено автором на основі джерела [1]

Суб'єкти господарювання обирають самостійно, за якою з двох систем сплачувати податки, за умови задоволення необхідних умов. Для фізичних та юридичних осіб, які при реєстрації бізнесу не подали заяву про використання спрощеної системи, застосовується загальна система оподаткування. Вона дозволяє підприємцям вести бізнес без обмежень, характерних для спрощеної системи. Проте передбачено ведення книги обліку витрат і доходів, де хронологічно відображаються всі господарські операції на підставі підтверджуючих документів.

Загальна система передбачає перед собою сплату всіх податків, зборів та інших обов'язкових платежів. До них відносяться податок на прибуток (для юридичних осіб), податок на доходи фізичних осіб (відповідно до назви для фізичних осіб), військовий збір та Єдиний соціальний внесок. Також варто згадати Податок на додану

вартість, але він застосовується, якщо суб'єкт господарювання є його платником.

Вибір загальної системи оподаткування може бути вигідним для підприємців, що заробляють на різниці між купівлею та продажем. Вони повинні сплачувати до бюджету 18% податку на прибуток. Його ставка може варіюватися залежно від видів діяльності суб'єкта господарювання. Цей податок сплачують як компанії-резиденти, що отримують дохід на території України, так і за її межами, так і компанії-нерезиденти, які отримують прибуток з українських джерел. Суму оподаткування визначають шляхом коригування фінансового результату до оподаткування відповідно до вимог національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності.

Спрощена система передбачена для стимулювання малих підприємств та фізичних осіб. Вона поділяється на чотири групи. Фізичні особи можуть бути віднесені до будь-якої групи за умови дотримання критеріїв.

До першої групи відносять фізичних осіб-підприємців, які займаються тільки роздрібним продажем товарів з торговельних місць на ринках та/або надають послуги напряму населенню країни без найманих працівників.

До другої групи відносять фізичних осіб-підприємців, які займаються наданням побутових послуг для населення та можуть мати не більше 10 найманих осіб. До цих побутових послуг належать виробництво та/або продаж товарів і змога провадити діяльність у сфері ресторанного бізнесу.

До третьої групи відносять як фізичних, так і юридичних осіб. Вони можуть займатися більшістю видів діяльності та не мають обмеження по кількості найманих працівників. Ставка єдиного податку для цієї групи разюче відрізняється від першої та другої, бо вона стосується саме отриманого доходу. Для першої та другої груп ставка податку залежить від розміру прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати, які встановлюються державою станом на 1 січня поточного року.

Коротка характеристика перших трьох груп відображена на рисунку 1.3 [3].

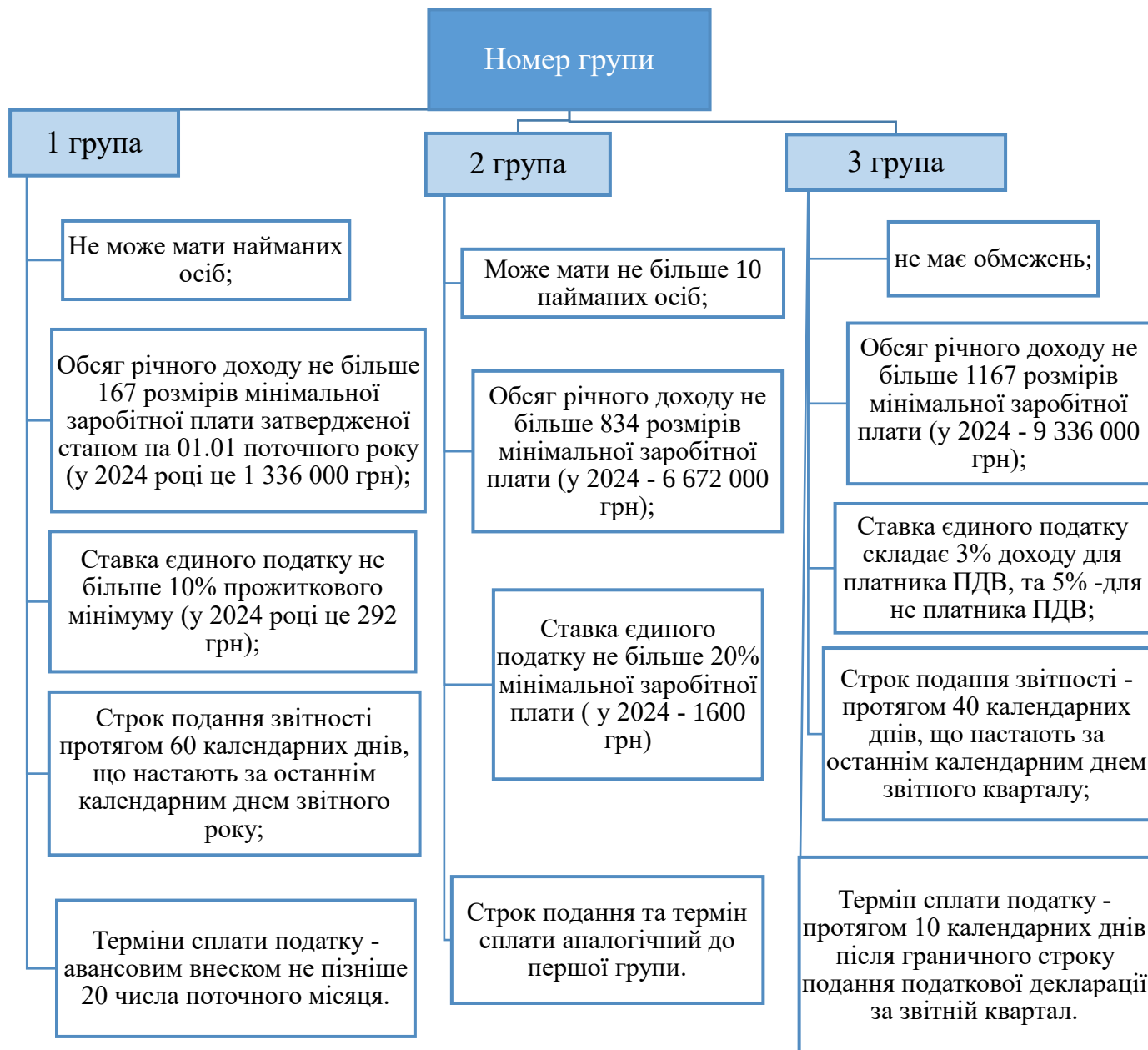

Рисунок 1.3 - Групи розподілу фізичних осіб – підприємців

Джерело: розроблено автором на основі [3]

Юридичні ж особи можуть бути віднесені лише до третьої та четвертої груп. Умови для третьої групи розписані вище, а ось четверта група орієнтована як для фізичних, так і для юридичних осіб, які провадять діяльність у сфері сільськогосподарського товаровиробництва або частка такої діяльності дорівнює чи перевищує 75 відсотків. [2]

Базою оподаткування для неї є грошова оцінка одного гектара сільськогосподарських угідь, а саме ріллі, сіножатей, пасовищ, багаторічних насаджень з застосуванням коефіцієнтів індексації, які розрізняються відповідно до об'єкту володіння. Ці коефіцієнти розраховуються з одного гектара у таких ставках:

Для ріллі, сіножатей та пасовищ у гірських зонах – 0,95;

Для поліських територій – 0,57;

Для багаторічних насаджень у гірських зонах – 0,19;

Для земель водного фонду – 2,43;

Для угідь, що перебувають в умовах закритого ґрунту – 6,33.

Для четвертої групи визначено особливе сплачення податку, а саме щоквартально у таких розмірах відповідно: 10%, 10%, 50%, 30% від загальної суми податку [2].

Загальна система оподаткування застосовується автоматично до суб'єктів господарювання. Спрощена ж система застосовується лише за умови подання заяви на таку систему та виконання умов та обмежень відповідно до обраної групи спрощеної системи оподаткування.

Таке розділення системи оподаткування в Україні пов'язано з різноманітністю особливостей підприємницької діяльності, різницею розмірів прибутку та розмірів самих суб'єктів господарювання. Таке розділення сприяє розвитку малого та середнього підприємництва. Що в свою чергу позитивно позначається на економічному розвитку країни в цілому та в конкретно взятого регіону.

Тож кожен суб'єкт господарювання мають самостійно і зважено обирати систему оподаткування. Оскільки правильний вибір може значно вплинути на фінансовий результат конкретного платника податків. Зазвичай загальна система використовується великими підприємствами або суб'єктами, які мають складні фінансові операції. Спрощену систему зазвичай обирають малі та середні підприємства. Також вона актуальна для фрилансерів, тобто фізичних осіб-підприємців, які не мають складних фінансових операцій.

Особливості оподаткування на загальній та спрощеній системі оподаткування наведено у таблиці 1.2

Таблиця 1.2 – Порівняння загальної та спрощеної систем оподаткування

Критерій	Загальна система оподаткування	Спрощена система оподаткування
Ставка податку	Податок на доходи фізичних осіб – 18%, Військовий збір – 1,5%, Єдиний соціальний внесок – 22%	Єдиний податок від 1% до 20% залежно від платника
Обсяг виручки та кількості працівників	Немає обмежень	Існують обмеження відповідно до групи
Види діяльності	Немає обмежень	Існують обмеження відповідно до групи
Особи, що можуть використовувати систему	Громадяни України та особи, що не мають громадянства	Резидента України та платники, які не мають податкового боргу більше ніж 3020 грн
Бартерні операції, вексельні розрахунки та взаємозаліки	Дозволено	Заборонено
РРО	У загальному порядку	Не використовує 1 група, але обов'язкове для 2-4 груп.
Порядок подання звітності	Раз на рік, але не пізніше 9 лютого наступного року	Залежно від групи

Джерело: створено на основі джерела [7]

Отже, порівнявши дві системи оподаткування, можна точно сказати, що спрощена система зменшує податкове навантаження і набагато полегшує діяльність малих та середніх підприємств та фізичних осіб-підприємців. За рахунок сплати менших податків залишається більша можливість для розвитку.

Проте, існують як переваги, так і недоліки спрощеної системи для підприємця. До них можна віднести обмеження, які накладають на обсяг річного доходу підприємства, на кількість працівників та видів діяльності. До недоліків системи з точки боку держави є часте шахрайство з боку платників податків, а саме – незаконне ухилення від їх сплати, недобросовісне подання звітності та, як наслідок,

незбалансований бюджет держави. Візуалізувати наведену інформацію можна рисунком 1.4.

Рисунок 1.4 – Переваги та недоліки спрощеної системи оподаткування

Джерело: створено автором на основі [26]

Після введення в Україні воєнного стану були внесені певні зміни до правил оподаткування для платників загальної та спрощеної систем оподаткування. До змін віднесем те, що фізичні особи-підприємці, які сплачують єдиний податок за першу та другу групи, можуть не подавати декларацію для сплати єдиного податку, якщо не мають відповідної змоги.

Для юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, які сплачували єдиний податок для третьої групи, була можливість перейти на 2% для неплатника податку на додану вартість.

Також під час воєнного стану Державна податкова служба має право здійснювати контроль за дотриманням встановлених державою цін, граничних цін та граничних рівнів торгівельної надбавки [11].

1.2 Нормативне регулювання та особливості оподаткування юридичних осіб

Загальною ціллю нормативно-правового регулювання діяльності платників податків є встановлення порядку у взаємовідносинах та різних сферах їх діяльності. А саме – створення справедливої та прозорої системи оподаткування. Нормативно-правові акти встановлюють об'єкти оподаткування, ставки податків, порядок їх нарахування, обліку та сплати. Також вони визначають заходи щодо запобігання ухилення від сплати податків та порушень податкового законодавства. Їх можна коротко продемонструвати рисунком 1.4[1].

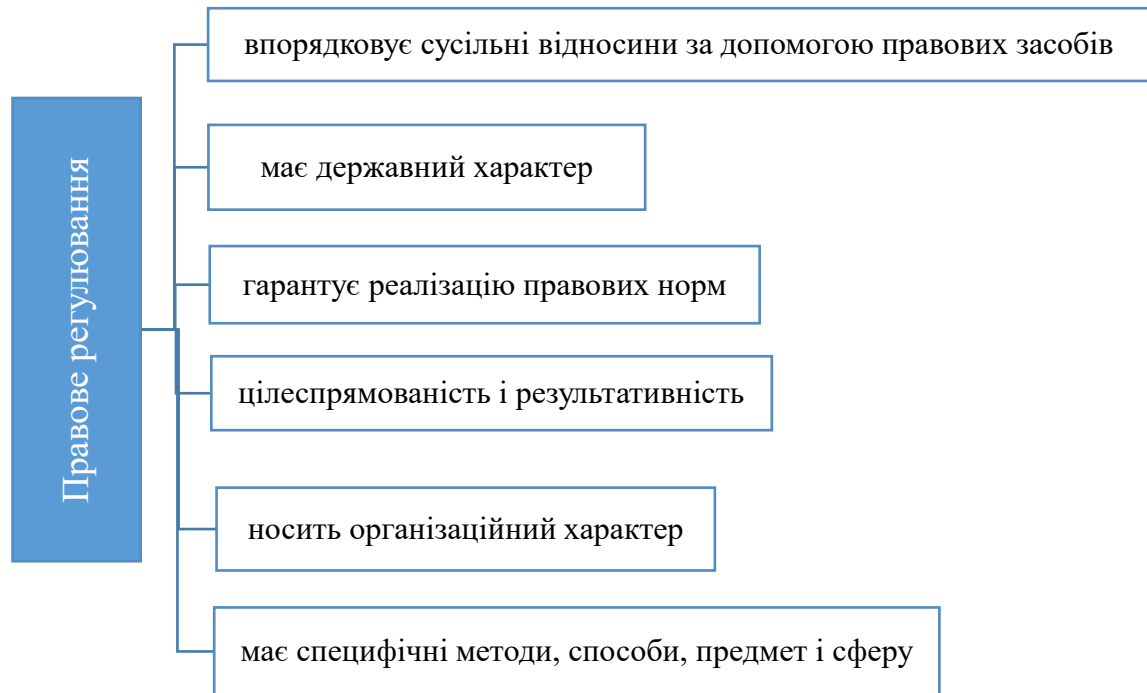

Рисунок 1.4 – Ознаки правового регулювання

Джерело: створено автором на основі [1]

Сфера оподаткування в Україні регулюється законами та підзаконними актами різних сфер права, проте Податковий кодекс України є основним нормативним актом у цій галузі. Також оподаткування регулює Конституція України, Митний кодекс України, міжнародні договори та рішення місцевих органів самоврядування, щодо

місцевих податків та зборів.

Державна податкова служба є центральним органом виконавчої влади у сфері оподаткування України. Вона була створена у 2019 році, внаслідок реформування Державної фіскальної служби. Державна податкова служба у своїй діяльності керується Конституцією України, Податковим кодексом України, законами України, міжнародними договорами, постановами Верховної Ради України, наказами Міністерства фінансів України та іншими нормативно-правовими актами, які належать до компетенції Державної податкової служби.

Можна виділити такі основні завдання Державної податкової служби:

- 1) Розробка та внесення пропозицій щодо законодавства про податки, збори та інші обов'язкові платежі;
- 2) Участь у міжнародному співробітництві з питань оподаткування;
- 3) Забезпечення своєчасного, достовірного та повного нарахування та сплати податків та інших платежів до бюджету та державних фондів;
- 4) Контроль за дотриманням податкового законодавства, а саме виявлення порушень та боротьба з ухиленням від сплати податків [5].

Функції Державної податкової служби умовно можна виокремити у три основних напрями, які можна відобразити у рисунку 1.5:

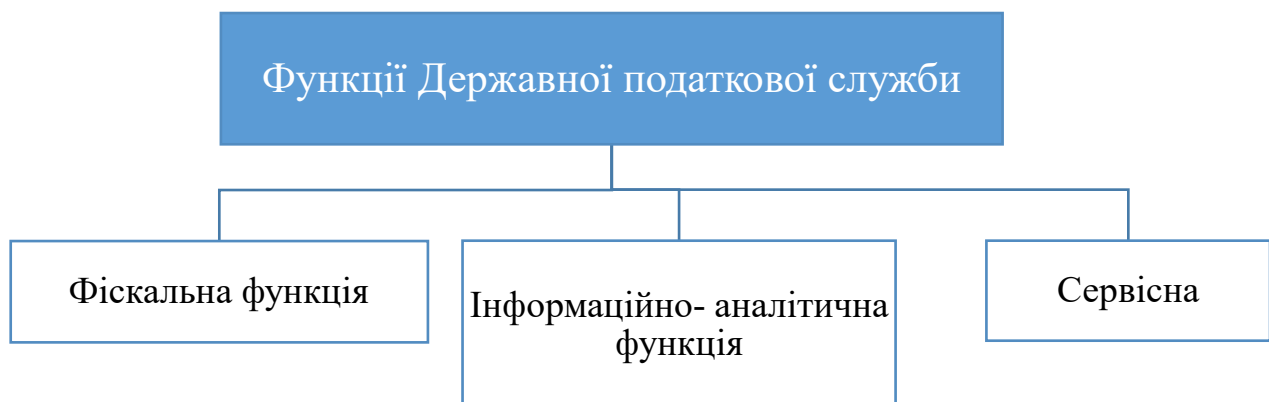

Рисунок 1.5 – Функції державної податкової служби

Джерело: створено автором на основі джерела [5]

До фіскальної функції можна віднести нарахування та стягнення податків, створення та реалізація державної податкової політики, яка спрямована на забезпечення надходжень до бюджету.

До інформаційно-аналітичної функції відноситься проведення консультацій з питань оподаткування, забезпечення доступу до інформаційних ресурсів для населення, а особливо суб'єктів господарювання.

До сервісної функції можна віднести:

- прийняття податкової звітності та інших документів, які пов'язані з оподаткуванням;
- можливість повернення надміру сплачених податків;
- видачу довідок та інших документів, які можуть бути необхідні для платників податків для виконання податкових зобов'язань;
- розгляд звернень від суб'єктів господарювання.

Основними цілями правового контролю за діяльністю юридичних осіб є встановлення розуміння між різними сферами діяльності та порядку між ними.

Під поняттям юридичні особи розуміють фірму, підприємство або організацію, яка пройшла процес реєстрації та внесення до Єдиного державного реєстру. У її найменуванні зазначається організаційно-правова форма та назва. Організаційно-правова форма має на увазі чи підприємство комерційне, чи приватне або державне, і так далі.

Основним прямим податком, який сплачують юридичні особи відповідно до Податкового кодексу України є податок на прибуток підприємств. До нього приєднуються податок на додану вартість, у випадку якщо суб'єкт господарювання є його платником.

Адміністрування податку на прибуток регулюється наказом Міністерства фінансів України від 29.10.2020 № 649. Звіт з податку на прибуток підприємства подається незалежно від того, чи було податкове зобов'язання [5].

До двох вищезгаданих податків на загальній системі оподаткування додається

Єдиний соціальний внесок, військовий збір, акцизний збір, екологічний податок, мито та інші податки, які можуть бути пов'язаними з діяльністю підприємства.

Спрощену систему оподаткування для юридичних осіб регулюють такі нормативно-правові акти, як:

- 1) Стаття 291 Податкового кодексу України, у якій встановлено критерії, яким мають відповідати юридичні особи для застосування єдиного податку;
- 2) Статті 292 та 293 Податкового кодексу України визначають ставки єдиного податку та порядок зі строками сплати єдиного податку відповідно;
- 3) Постанова Кабінету Міністрів від 27 листопада 2018 року № 996, яка визначає перелік видів діяльності які можуть провадити юридичні особи на спрощеній системі оподаткування[7];
- 4) Наказ Міністерства фінансів України від 16.10.2019 № 838, у якій встановлюється порядок ведення обліку та звітності суб'єктів господарювання на спрощеній системі оподаткування [8].

Спрощена система передбачена для юридичних осіб, чий дохід не перевищує 1167 розмірів мінімальної заробітної плати станом на 1 січня поточного року. Тож юридичні особи можуть бути віднесені лише до третьої та четвертої груп, як уже зазначалося вище.

Також відповідно до наказу Мінфіну від жовтня 2023 року усі суб'єкти господарської діяльності, які мають найманих працівників або виплачують доходи фізичним особам, мають подавати об'єднаний звіт з податку на доходи фізичних осіб та єдиного соціального внеску, до якого додається і військовий збір.

Окрім звітування з трьох вищезазначених податків, які адмініструються при виплаті заробітної плати, звіт включає в себе ще виплати й податки за особами, які:

- 1) працюють за цивільно-правовим договорами;
- 2) є фізичною особою-підприємцем або які здійснюють незалежну професійну діяльність;
- 3) отримують забезпечення за соціальними програмами.

Об'єднаний звіт має подаватися щоквартально протягом сорока календарних днів, що слідують за останнім календарним днем звітного кварталу, але мати розбивку даних по місяцях [10].

Введення воєнного стану в Україні вплинуло на функціонування бізнесу, зокрема на діяльність малих та середніх підприємств. Тож уряд запровадив деякі податкові пільги на період воєнного стану, а саме:

- була встановлена акцизна ставка для податку на додану вартість за пальне у розмірі 7%;
- не будуть застосовуватися штрафи та пеня за несплату єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове соціальне страхування;
- не стягується плата за землю, розташовану в районах проведення військових дій;
- спрощено нарахування податкового кредиту за податком на додану вартість на підставі первинних документів (без реєстрації податкових накладних).

Також значним, аспектом нововведень є збільшення максимально допустимого річного доходу, при якому не застосовується обмеження для переходу до сплати єдиного податку у розмірі 2% для не платників податку на додану вартість.

1.3 Система оподаткування фізичних осіб

Регулювання податкових ставок залежить від багатьох факторів, основу яким формують політичні та економічні умови.

Податки є не тільки важливим державним ресурсом, але й мають вплив на важливі соціальні та економічні процеси, оскільки величина податкового навантаження впливає на обсяг і структуру податків, рівень заощаджень населення та на активність їх інвестиційної діяльності. Податок на доходи фізичних осіб є одним з факторів соціальної стабілізації та розвитку [4]. Так, за допомогою рисунка 1.6 можна відобразити деякі ключові характеристики податку на доходи фізичних осіб.

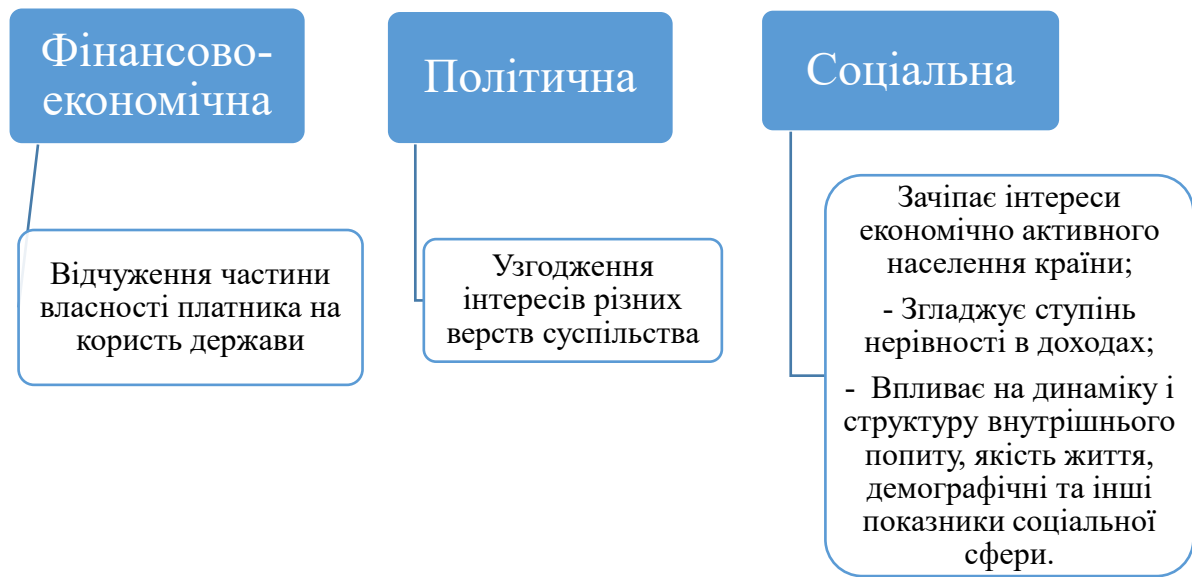

Рисунок 1.6 - Характеристика податку на доходи фізичних осіб

Джерело: розроблено автором на основі [4]

Оподаткування доходів фізичних осіб є важливою фінансовою частиною бюджету держави. Податок спрямований на забезпечення соціальної справедливості та задоволення соціальних потреб при цьому сформувавши фінансову базу для держави.

Історично податок на індивідуальні доходи населення використовують країни з високим рівнем розвитку продуктивних сил та ґрунтуються на задоволенні інтересів обох сторін.

Податок на доходи фізичних осіб – це прямий податок, що застосовується на національному рівні. Фізичними особами можуть бути як наймані особи, так і фізичні особи-підприємці. Через широку сферу оподаткування має важливу фіскальну функцію. Найчастіше податок на доходи фізичних осіб розглядають з точки зору платників податків, а саме їх спроможності сплачувати податки та адекватності податкового навантаження. Тож існує дискус про більше розрізнення ставки податку між бідними та багатими.

Відповідно до Податкового кодексу України платниками податків на доходи фізичних осіб є:

- 1) фізична особа-резидент, яка отримує доходи як з джерел їх походження в

Україні, так і іноземні доходи;

2) фізична особа-нерезидент, яка отримує доходи з джерела їх походження в Україні;

3) податковий агент. [1]

Об'єктом оподаткування для фізичних осіб є загальний місячний (річний) дохід, дохід з джерела їх надходження в Україні. Та для резидентів доступне оподаткування іноземних доходів, тобто тих, джерело яких розташоване за межами України. Для нерезидента – навпаки, оподатковуються тільки ті доходи, які отримані з українських джерел утворення.

Податковий кодекс зазначає, що всі платники податків мають бути зареєстровані або перебувати на обліку в територіальному відділі Державної податкової служби за місцем їх розташування.

Проте виникають дискусії і невизначеність щодо сплати податків до конкретного місцевого бюджету. Зазвичай виділяють три варіанти сплати податку на доходи фізичних осіб:

1) за фактичним місцем роботи;

2) за місцем фактичного проживання;

3) за місцем, за яким зареєстровано юридичний підрозділ компанії-роботодавця [6].

Фізичні особи-підприємці можуть перебувати як на загальній, так і спрощеній групі. Умови та обмеження по цих групах зазначалося вище.

Нормативно-правові акти, які регулюють спрощену систему оподаткування для фізичних осіб, включають у себе закони, постанови та інші правові документи, які встановлюють правила та умови застосування цієї системи. В Україні спрощена система оподаткування для фізичних осіб регулюються наступними документами:

1) Стаття 65 Податкового кодексу України, у якій встановлено критерії, яким повинні відповідати фізичні особи для застосування спрощеної системи оподаткування;

- 2) Стаття 66 Податкового кодексу України, яка визначає ставки єдиного податку для різних груп платників;
- 3) Стаття 67 Податкового кодексу України встановлює порядок та строки сплати єдиного податку;
- 4) Стаття 68 Податкового кодексу України, у якій визначено порядок ведення обліку та звітності суб'єктів спрощеної системи;
- 5) Стаття 69 Податкового кодексу України, у якій встановлено порядок контролю за дотриманням норм законодавства щодо спрощеної системи оподаткування [2]

Також нормативна база для фізичних осіб-підприємців керується тими самими постановами Кабінету міністрів України та наказом Міністерства фінансів України, як і для юридичних осіб.

Зазвичай фізичні особи, які є найманими працівниками, рідко мають справу напряму з податковими службами, адже за них це робить податковий агент. Зазвичай це бухгалтер підприємства, де вони працюють.

Наймані працівники-фізичні особи мають можливість скористатися зниженням загального місячного оподатковуваного доходу (податковою соціальною пільгою), який отримують від одного роботодавця у вигляді заробітної плати.

Податкова соціальна пільга зменшує суму податку, у випадках коли заробітна плата працівника за місяць не перевищує місячний прожитковий мінімум помножений на 1,4 і заокруглений до найближчих 10 гривень.

Вона може зменшити податкове навантаження у розмірі 50% від прожиткового мінімуму, який затверджено станом на 1 січня поточного року. Прожитковий мінімум у 2024 році складає 3028 гривень, отже сума податкової соціальної пільги дорівнює 1514 гривень. Поріг, за якого фізична особа може претендувати на неї, дорівнює 4240 гривень [8].

Є перелік певних чинників, які можуть змінювати суму податкової соціальної пільги та граничний розмір доходу. Певні категорії осіб, які мають на це право,

наведено на рисунку 1.5 [8].

Таблиця 1.4 – Класифікація податкової соціальної пільги

Категорії осіб, що можуть скористатися правом зменшення податкового навантаження	Сума податково соціальної пільги	Граничний дохід
Стандартна ставка	1514	4240
Платник податку, який утримує двох чи більше дітей віком до 18 років	1514 * кількість дітей	Одному з батьків 4240 * кількість дітей
Одинокa матір чи батько, який піклується про дітей віком до 18 років	2271 (150%) * кількість дітей	4240 * кількість дітей
Платник податків, який є постраждалою в наслідок Чорнобильської катастрофи; учнем, студентом; особою з інвалідністю 1 або 2 групи	2271	4240
Платник податків, який є героєм України; учасником бойових дій Другої світової війни; колишнім в'язнем концтаборів	3028 (200%)	4240

Джерело: сформовано на основі [8]

Також доходи фізичних осіб оподатковуються військовим збором. Це податок, який спрямовується до державного бюджету на військові потреби. Його податкова ставка складає 1,5% від місячного доходу. Сплачується у ті самі терміни, що і податок на доходи фізичних осіб.

Таким чином, оподаткування фізичних осіб є важливим і ефективним інструментом податкової системи, оскільки воно передбачає використання фіскальних і регуляторних механізмів. Оподаткування доходів впливає на рівень життя громадян, добробут населення та соціально-економічний розвиток країни в цілому.

Оподаткування доходів населення – невід’ємна складова податкової політики будь-якої держави. Чинне законодавство України підтверджує обов'язок фізичних осіб сплачувати податки зі своїх доходів. У сфері обчислення податків дуже часто фіксуються фінансові порушення, які негативно позначаються на окремих підприємствах і громадян, а також надержав і в цілому.

РОЗДІЛ 2

ОБЛІК ТА ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ДПС УКРАЇНИ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ФІЗИЧНИХ ТА ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

2.1 Організація обліку, оподаткування та звітності юридичних осіб в системі ДПС України

Важливість організації обліку та звітності юридичних осіб виявляється у багатьох аспектах.

По-перше, організація обліку допомагає підприємствам ефективно керувати своєю діяльністю. Інформація, отримана через систему обліку, надає керівництву чітке уявлення про фінансовий стан підприємства. Вона також дозволяє приймати обґрунтовані рішення щодо стратегій розвитку, інвестицій та оптимізації витрат.

По-друге, організація звітності є важливим елементом довіри з боку зацікавлених сторін (кредиторів, державних органів та споживачів). Якщо фінансова звітність підприємства підтверджується якісними даними та відповідає стандартам, це сприяє поліпшенню фінансового становища підприємства.

По-третє, організація обліку та звітності необхідна для виконання законодавчих вимог та регулювань. У багатьох країнах існують жорсткі вимоги до звітності, які регулюються законодавством. Недотримання цих вимог може призвести до штрафів, судових санкцій та інших негативних наслідків [13].

По-четверте, організація обліку та звітності допомагає підприємствам забезпечити фінансову стабільність та стійкість. Чітка структура обліку та систематичне складання фінансової звітності дозволяють підприємствам вчасно виявляти фінансові проблеми та ризики, а також розробляти стратегії й їх вирішення.

Міністерство фінансів України, виконуючи покладені на нього обов'язки, сприяє здійсненню державного нагляду за бухгалтерським обліком, фінансовою звітністю та аудитом в Україні, розробляє план розвитку національної системи

бухгалтерського обліку, створює універсальні методологічні засади, які є обов'язковими для всіх юридичних осіб незалежно від їх організаційно-правової структури, форми власності та підпорядкованості. Законодавство щодо бухгалтерського обліку та аудиту в Україні також переглядається відповідно до вимог законодавства Європейського союзу.

Процедура створення, прийняття та відображення в бухгалтерському обліку, а також зберігання первинних документів, облікових регістрів, бухгалтерської та іншої звітності, яка ґрунтується на даних бухгалтерського обліку, є обов'язковою для підприємств та їх об'єднань, незалежно від форми власності, установ та організацій, головна діяльність яких фінансується коштами бюджету.

Розглянемо процес обліку юридичними особами податку на прибуток. Оподаткування прибутку здійснюється шляхом віднімання суми витрат від суми отриманих доходів протягом звітного періоду. Основною метою бухгалтерського обліку є збір інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства. Правила ведення податкового обліку впливають на достовірність інформації про фінансову діяльність підприємства з урахуванням вимог системи оподаткування. Це відбувається через коригування отриманого прибутку. У результаті яких можуть виникнути розбіжності у значеннях податку на прибуток, який фігурує у податковому та бухгалтерському обліку.

Податок на прибуток сплачують тільки юридичні особи, як резиденти, так і не резиденти. За загальним правилом при реєстрації будь-яка юридична особа відноситься до загальної системи оподаткування. Щоб зареєструватися платником єдиного податку на спрощеній системі оподаткування, потрібно подати заяву про обрання такої. Ще виняток – створення неприбуткової установи або організації.

Розрахунки за податком на прибуток реєструються на специфічному рахунку 641 “Розрахунки за податком на прибуток”.

Нарахування відображається за кредитом рахунку 641 і за дебетом таких рахунків:

- для сум, що не мають відстрочених податкових зобов'язань;
- рахунок 17 у випадку нарахування податку з відображенням ВПА;
- рахунок 54 при нарахуванні податку зі списанням нарахованих раніше ВПЗ.

Підприємства, які мають право на звільнення від сплати податку на прибуток, враховують витрати за цим податком як суму, яка не підлягає перерахуванню через надання пільг. Цю суму фіксують за допомогою проводки: Дебет 98 – Кредит 481 “Кошти, вільні від оподаткування”.

Також одним з найбільших основних податків є податок на додану вартість. Це не прямий податок, сума якого включається в ціну товару або послуги. Хоч його і сплачує покупець, але облік веде продавець, який і перераховує його до державного бюджету.

По податку на додану вартість може бути як податковий кредит, так і податкове зобов'язання.

Податкове зобов'язання – це сума, яку суб'єкт господарювання має сплатити до державного бюджету. Податковий кредит, у свою чергу, – це сума, на яку платник податку може зменшити податкове зобов'язання [2].

Розглянемо порядок обліку юридичними особами - платниками податку на додану вартість. Платник веде електронний реєстр податкових накладних, виданих або отриманих, що містить інформацію про номер накладної, дату виписки, суму поставок та суму податку нарахованого. Також у реєстрі зазначається реєстраційний номер продавця, що видав накладну.

Зазвичай юридичні особи звертаються до податкових органів для відшкодування податку на додану вартість. Для цього Державна податкова служба проводить документальну перевірку всього ланцюга постачання товару, щоб підтвердити правильність податкового зобов'язання та кредиту. Зазвичай компанії купують маркетингові послуги. Наприклад, під час перевірки товарообігу лампочок було виявлено, що частина була куплена офіційно, а решта придбана у людини, яка їх продає на базарі без відповідних документів. Хоча підприємства і подають точні суми

по контрагентах, які «чисті», у яких легко прослідковуються ланцюги поставки, але дуже часто з'являються і «брудні», з якими не можна знайти жодних документів.

Зазвичай з запитом на відшкодування звертаються суб'єкти господарювання, які роблять ліки. Оскільки вони купують хімікати для створення ліків, які мають ставку податку 20%. А вже медичні засоби мають ставку у розмірі 7%. Такі підприємства завжди мають великий кредит і великий імпорт.

Фактично остаточне визначення податкових зобов'язань і податкового кредиту з податку на додану вартість відбувається на субрахунках 64 рахунку, що можна побачити у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Облік сум податку на додану вартість від здійснення типових господарських операцій

Зміст операцій	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
Сплачено аванс постачальнику за постачання товарів	371	311
Одночасно на суму податку на додану вартість	641	644
На суму матеріалів, отриманих від постачальника	201	631
Одночасно на суму податку на додану вартість	644	631
Надійшов аванс від покупця за постачання товарів	311	68
Одночасно на суму податку на додану вартість	643	641
Відвантажена продукція покупцям	361	701
Одночасно на суму податку на додану вартість	701	643
Перераховане податкове зобов'язання з податку на додану вартість до держбюджету	641	311
Відшкодований податковий кредит з податку на додану вартість із держбюджету	311	641

Джерело: розраховано автором з використанням джерела [1]

Таким чином, система обліку для визначення податку на додану вартість включає окремі первинні документи, такі як податкові накладні та аналітичні регістри, які збігаються з синтетичним бухгалтерським обліком.

За допомогою програмних систем у режимі автоматизації використовуються різноманітні облікові реєстри для ведення обліку. Ефективно організовувати облік підприємствами податку на доходи фізичних осіб можна, дотримуючись правил та застосовуючи бухгалтерські проведення. Типові кореспонденції рахунків з його

нарахування та сплати наведено у таблиці 2.2 [1].

Таблиця 2.2 – Типові кореспонденції рахунків з нарахування та сплати податку на доходи фізичних осіб

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дт	Кт
Нарахована заробітна платня працівникам виробництва	23	661
Утримано ПДФО	661	641
Сплачено ПДФО до бюджету	641	311
Нараховано відпускні	471	661
Утримано із суми відпускних ПДФО	661	641
Сплачено ПДФО до бюджету	641	311

Джерело: розраховано автором на основі джерела [1]

При нарахуванні військового збору зазвичай виникає тісний зв'язок з податком на доходи фізичних осіб. Часто цей податок розглядається як додаткове підвищення до вищезгаданого податку. Навіть військовий збір не має власного окремого податкового звіту і декларується та сплачується разом з податком на доходи фізичних осіб та єдиному соціальному внеску в об'єднаному податковому звіті. Якщо дохід не оподатковується або за нульовою ставкою, то військовий збір, як і податок на доходи фізичних осіб, не з'являється [1].

Військовий збір обліковується на субрахунку 642 "Розрахунки за обов'язковими платежами", тобто окремо від двох вищезгаданих податків. Причиною такої відокремленості є те, що він формально податком не вважається. Відрахування військового збору фіксується за допомогою наступних рахунків:

- Дебет 661 та Кредит 642 – відрахування військового збору з заробітної плати;
- Дебет 663 та Кредит 642 – відрахування військового збору з інших видів доходів працівника, таких як допомога при тимчасовій непрацездатності або матеріальна допомога, що не включаються до загального фонду оплати праці.

Відомості щодо внесків до загальнообов'язкового державного соціального страхування відображаються на субрахунку 651 "За розрахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування". За кредитом фігурують нараховані обов'язки щодо єдиного внеску, а за дебетом проводяться операції зі

зменшення боргу та внесення передоплати. При нарахуванні зобов'язань щодо єдиного внеску субрахунок 651 відповідає відповідним рахункам (субрахункам) витрат.

Підґрунтям для розрахунків за єдиним внеском, як у частині нарахувань, так і у частині утримань, є загальна сума нарахованої заробітної плати за різними видами виплат. Ці види включають основну та додаткову заробітну плату, а також інші види заохочувальних та компенсаційних виплат. Окрім цього, також включаються витрати на лікарняні та оплата за виконані роботи (надані послуги). Нарахування єдиного внеску здійснюється в межах суми бази нарахування, яка дорівнює 17-м розмірам прожиткового мінімуму для працездатних осіб [15].

Загалом, проблеми обліку розрахунків за податками і платежами в Україні є складними і багатограними. Вирішення цих проблем потребує комплексного підходу, який включає в себе реформування податкової системи, збільшення прозорості та відкритості у роботі податкових органів, а також посилення контролю за виконанням податкового законодавства.

Тож процес обліку податків та формування податкової звітності юридичних осіб в Україні не є досконалим, має ряд недоліків та потребує запровадження заходів, які сприятимуть поліпшенню та спрощенню процесу ведення податкового обліку, а також звітності українських підприємств.

Наприклад, оптимізуючи електронні процеси податкового обліку та звітності, можна очікувати зменшення адміністративних витрат та ризику помилок. Ефективна оптимізація системи включає забезпечення надійної та безпечної технічної інфраструктури та відповідних засобів кібербезпеки.

Україна – країна, яка в значній мірі покладається на свої природні ресурси, стикається з багатьма проблемами при обліку податкових і платіжних розрахунків. Ці питання, що виникають в контексті податкового адміністрування та збору бюджетних коштів, визначають ефективність фінансової системи країни, економічний розвиток, здатність забезпечувати соціальний захист громадян. Облік обчислення податків і

платежів на підприємстві є важливою складовою фінансової діяльності будь-якого підприємства. Це питання особливо важливе в контексті постійних змін вимог законодавчих та податкових органів.

Однією з найважливіших проблем є складність податкової системи України. Вона характеризується великою кількістю податків та обов'язкових платежів, а також заплутаними процедурами їхнього обчислення та сплати.

Кожен податок сам по собі має власні правила, ставки та супроводжуючі документи, що ускладнює облік та розрахунок податкових зобов'язань. Пов'язана з цим проблема - це велика кількість звітностей, які необхідно подавати до податкових органів. Це вимагає великих зусиль від підприємств і підприємців для збору, підготовки та подання відповідної документації. При цьому, навіть незначні помилки у звітах можуть мати серйозні наслідки, включаючи штрафи та інші санкції [27].

Ще однією з найважливіших проблем є невчасне та неправильне визначення обсягів податкових зобов'язань. Зміни в законодавстві часто призводять до змін у ставках податків та зборів, що може ускладнити їх обчислення. Недостатнє пояснення нових правил або неправильне їх розуміння може призвести до помилок у розрахунках та переплати податків.

Іншою серйозною проблемою є невідповідність податкових розрахунків вимогам податкового законодавства. Завдяки складності податкових правил і швидкій зміні законодавства, важко відстежити всі вимоги та забезпечити повну відповідність. Це може призвести до податкових перевірок та штрафів від податкових органів. Ускладнення процесу обліку розрахунків за податками також може виникнути через різноманітність податкових ставок та відмінностей у податковому законодавстві між різними країнами.

Крім того, недостатня прозорість і корупція в системі податкового адміністрування ускладнюють ситуацію. Це може включати в себе підкуп чиновників для уникнення податкових зобов'язань або отримання переваг у сплаті податків. Така практика поглиблює негативний вплив на бюджет країни та створює нерівні умови

для підприємств. Ухилення від сплати податків також є серйозною проблемою. Невідповідність законодавства, недостатня контрольна функція з боку держави, а також відсутність належних механізмів з виявлення порушників створюють умови для масового ухилення від сплати податків, що призводить до втрат для бюджету.

Нестабільність законодавства, що регулює оподаткування, також ускладнює ситуацію. Постійні зміни в податковому законодавстві часто створюють невизначеність для бізнесу та громадян, змушуючи їх постійно адаптуватися до нових правил гри.

Щоб вирішити ці проблеми, підприємства повинні вдосконалювати свої системи обліку розрахунків за податками. Це може включати автоматизацію процесів, посилення внутрішнього контролю, надання співробітникам необхідної підготовки та постійне відслідковування змін у податковому законодавстві. Також важливо встановлювати ефективну комунікацію з податковими органами для уточнення правил та уникнення непорозумінь.

Також вдосконалення процесу ведення обліку юридичних осіб можна досягти шляхом зменшення кількості та складності форм звітності та декларацій, що сприятиме розумінню вимог податкового законодавства та знизить навантаження на український бізнес. Цього можна досягти шляхом спрощення процедур заповнення, зведення звітів та скорочення термінів подання податкової звітності. А забезпечення доступу до чіткої та зрозумілої інформації щодо вимог податкового законодавства, процедур та термінів подання звітності допоможе знизити ризик помилок та уникнути непорозумінь між податковими органами та платниками.

Ще одним дієвим заходом являється надання відкритого доступу до якісних освітніх ресурсів, семінарів, консультацій та підтримки для юридичних осіб щодо ведення обліку та податкової звітності, що допоможе покращити рівень фінансової грамотності серед підприємців та зменшить ризик неправильного виконання податкових зобов'язань. Доречним буде створення державних освітніх програм або онлайн порталів для надання корисної інформації та консультацій для юридичних

осіб. Посилення державного контролю за дотриманням податкового законодавства, а також забезпечення прозорого та ефективного механізму розгляду скарг та апеляцій щодо рішень податкових органів сприятиме забезпеченню дотримання податкового законодавства юридичними особами та підвищить довіру до системи оподаткування.

Податкові розрахунки є ключовим складовим елементом економічного потенціалу підприємства, що базується на системі державного регулювання. Особливо значущими та впливовими у регулюванні економічних відносин між державою та господарськими суб'єктами є саме податкові внески. Формування цих платежів має на меті сприяти розвитку прогресивних аспектів, які важливі для господарської діяльності, а також регулювати різноманітні неузгодженості, що виникають у процесі розвитку економічного потенціалу як держави, так і підприємств.

Бухгалтерський облік відіграє ключову роль у формуванні достовірної інформації щодо системи оподаткування як окремого суб'єкта, так і всієї країни. Проте підприємства в Україні витрачають велику кількість робочого та позаробочого часу на підготовку та подання звітності, а також на виконання податкових обов'язків.

Перш за все, для оптимізації обліку податкових платежів підприємству потрібно провести ряд реформ, внести зміни до інструкцій щодо обліку на рахунках бухгалтерського обліку. Перегляд чинної нормативної бази в Україні у відповідній галузі дозволить систематизувати інформацію про нараховані суми податкових платежів суб'єкта господарювання, розширити можливості управління та оптимізувати контроль над діяльністю підприємства.

На даний момент для інформації щодо податкових розрахунків підприємства використовується рахунок 64 "Розрахунки за податками та платежами". На цьому рахунку нараховані платежі накопичуються за кредитом, а їх сплата відображається за дебетом.

На сьогоднішній день у багатьох розвинених країнах використовується методика, за якою один рахунок використовується для об'єднання всіх податкових платежів, які сплачує підприємство. Це питання наразі породжує живу дискусію серед

українських вчених та практиків. Тому рекомендується використання єдиного рахунку 98 "Податкові платежі підприємства" для обліку податкових внесків, із використанням відповідних підрахунків (рисунок 2.1).

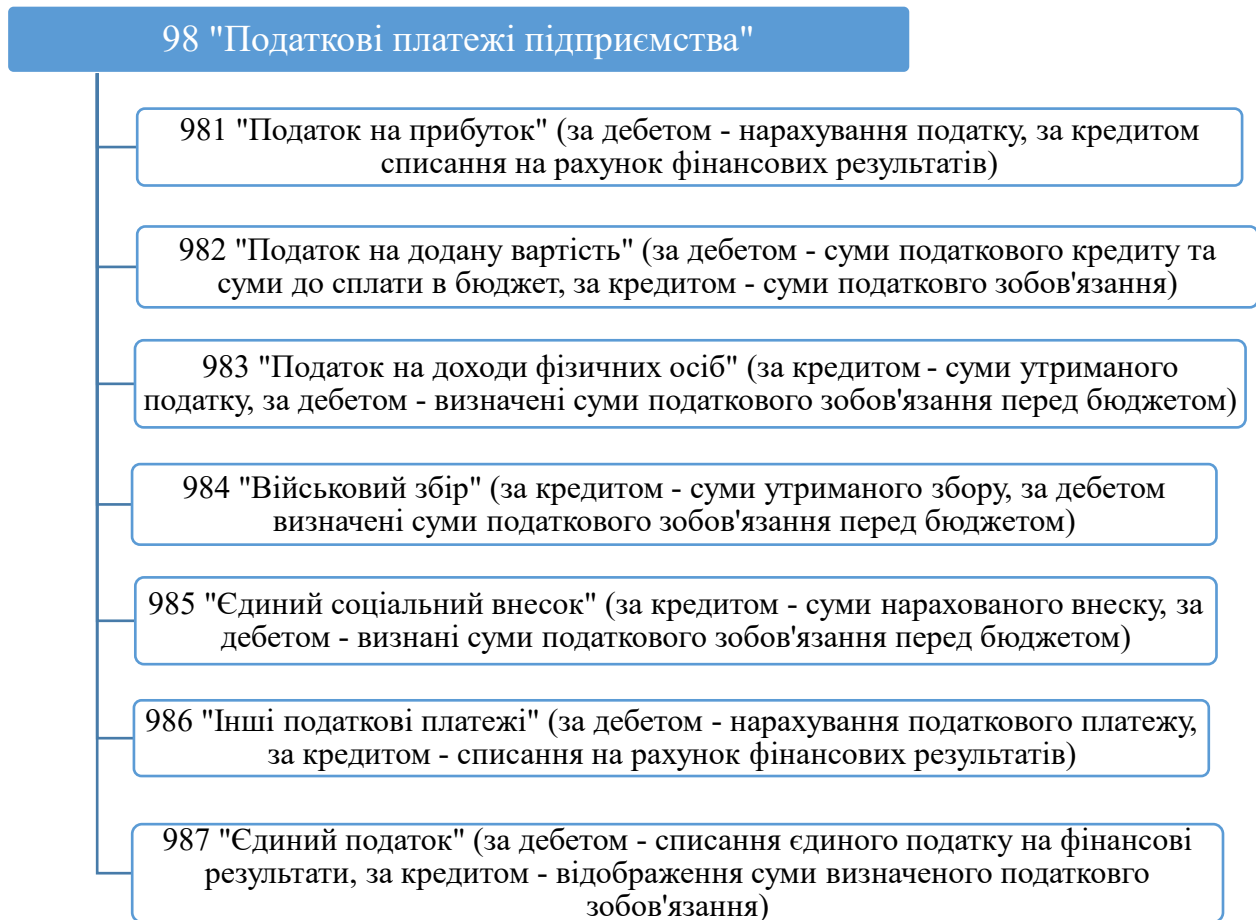

Рисунок 2.1. Рахунок обліку податкових платежів підприємства

Джерело: створено автором на основі джерела [22]

Таке використання єдиного рахунку для обліку податкових внесків підприємства дозволяє уникнути впливу на виробничі витрати, особливо ті що стосуються єдиного соціального внеску. Також воно допомагає ефективно контролювати формування та сплату податкових зобов'язань відповідно до уповноваженої особи. Ця нова система відповідає суті сплати податків як засобу розподілу доходів. Використання запропонованого рахунку значно спрощує облік розрахунків з бюджетом і контроль над їх виконанням [16].

2.2 Організація обліку, оподаткування та звітності фізичних осіб в системі ДПС України

Фізичні особи-підприємці, які самостійно здійснюють господарську діяльність, повинні вести бухгалтерський облік та вчасно сплачувати податки.

Основним документом податкової звітності фізичних осіб-підприємців є податкова декларація платника єдиного податку. Платники єдиного податку першої та другої груп подають податкову декларацію щорічно. Строк подачі декларації обмежується 60 днями після завершення звітного періоду. Платники єдиного податку 3 групи приносять до податкової служби декларацію у строки передбачені для квартального звітного періоду, але не пізніше ніж за 40 днів після його завершення.

Податкова звітність фізичної особи підприємця може подаватися до податкової служби кількома способами:

- особисто;
- через довірену особу (за довіреністю);
- поштовим листом зі сповіщенням та наявністю паперів, вкладених у конверт. Така форма подачі звітності фізичної особи-підприємця підходить для тих підприємців, які зареєстровані в одному місці чи районі міста, але здійснюють свою діяльність в іншому місці. Дата подачі декларації має співпадати з датою штемпелю поштового відділення. Відправляти її варто не пізніше, ніж за 10 днів до закінчення подачі такої звітності;
- електронною поштою можливо лише, якщо платник має електронний цифровий підпис та відповідні сертифікати, надсилати таку звітність можна з будь-якого місця, де є Інтернет, навіть якщо платник знаходиться за межами країни.

Зазвичай фізичні особи-підприємці першої та другої групи подають річну звітність. Порядок та приклад заповнення податкової декларації фізичної особи-підприємця другої групи наведено в додатку А та Б. При наявності найманих працівників також необхідно подати податковий розрахунок, що включає звіт про

єдиний соціальний внесок, податок на доходи та військовий збір, нарахований для цих працівників.

Вона складається з основної частини для обчислення єдиного податку та двох додатків, які виконують такі завдання:

- Додаток 1 – для подання декларації щодо єдиного соціального внеску для власної особи;

- Додаток 2 – для визначення свого мінімального податкового зобов'язання. Його розрахунок застосовується тільки до тих платників, які мають право власності, оренди або іншого виду користування земельними ділянками, що класифікуються як сільськогосподарські угіддя.

Порядок та приклад заповнення додатку 1 до податкової декларації платника єдиного податку – фізичної особи-підприємця наведено у додатках В та Д.

Проте додатки додаються та подаються лише у випадках наявності відповідних даних для них. Це означає, що додатки, по яких немає інформації, не подаються. Наприклад, у 2023 році більшість фізичних осіб-підприємців не сплачували єдиний соціальний внесок «за себе», скориставшись звільненням під час воєнного стану. Тому додаток 1 для них не потрібно було подавати.

Щодо фізичної особи-підприємця групи 2, більшість з них не мають стосунку до сільського господарства, не орендують земельні ділянки, отже, Додаток 2 з розрахунком мінімального податкового зобов'язання для них також не застосовувався.

Розглянемо особливості подання податкової звітності платниками податків спрощеної системи оподаткування під час воєнного стану. У період воєнного стану всі учасники першої та другої груп мали можливість не сплачувати єдиний податок.

Ця можливість була активна з квітня 2022 року. Розпочинаючи з 1 серпня 2023 року обов'язок сплати єдиного податку був відновлений. Іншими словами, за період з січня по липень 2023 року минулого року не потрібно було сплачувати єдиний податок.

Якщо фізична особа-підприємець вирішив власноручно сплачувати єдиний податок протягом січня-липня 2023 року (адже у цей період право на несплату єдиного податку залишалось на змозі сплачувати, оскільки сам податок не був скасований), то їхні декларації будуть відрізнятися від ситуації, описаної вище. У такому випадку у деклараціях будуть вказані суми нарахованого податку, а не "0 грн" і так далі.

В умовах воєнного стану всі фізичні особи-підприємці мають можливість повністю уникнути нарахування та сплати єдиного соціального внеску «за себе», починаючи з березня 2022 року і до припинення воєнного стану [1].

У випадку, коли платник податку вирішив утриматися від сплати єдиного соціального внеску, відповідні цифри за кожен місяць, у якому не виконувалася сплата, мають бути вказані як «нульові» («0,00»).

Якщо взагалі протягом 2023 року не було здійснено сплату єдиного соціального внеску, то Додаток 1 взагалі не подається, і рядок 21 декларації щодо суми єдиного соціального внеску залишається незаповненим.

Використовуючи звільнення від сплати єдиного соціального внеску, фізична особа-підприємець не зобов'язана повідомляти податкові органи про своє рішення щодо сплати чи несплати єдиного соціального внеску.

Крім того, фізична особа-підприємець може сплатити єдиний соціальний внесок протягом декількох місяців (будь-яких), якщо вважає це за потрібне. Це може бути зроблено з метою накопичення страхового стажу, наприклад, перед перебуванням у відпустці по догляду за дитиною чи на пенсію.

Проте, на практиці, коли єдиний соціальний внесок не сплачувався протягом повних 12 місяців перед виходом у декретну відпустку, Пенсійний фонд може відмовити у виплаті. Хоча в законодавстві немає прямої вимоги щодо «повної сплати єдиного соціального внеску за всі попередні 12 місяців».

Якщо відбувається нарахування єдиного соціального внеску протягом певних місяців 2023 року, то при поданні декларації потрібно:

- заповнити Додаток. Якщо єдиний соціальний внесок за ці місяці не сплачувався, то у графах 2 та 4 ставиться значення «0,00»;

- вказати суму єдиного соціального внеску з рядка "Усього" Додатка 1 у графі 21 розділу VII декларації;

- зазначити позначку "х" у відповідному полі "До декларації додається:" у нижній частині декларації (це розташовано над датою подання декларації).

Те ж саме відбувається під час заповнення декларації фізичної особи підприємця за 2024 рік. За станом на січень 2024 року виняток щодо сплати єдиного соціального внеску залишається в силі.

Також існує особливість стосовно його сплати "за себе" у пенсіонерів та осіб з інвалідністю, які отримують пенсію або соціальну допомогу. Вони так само, як і раніше, звільняються від його сплати "за себе" та не зобов'язані заповнювати або подавати додаток до декларації з єдиного податку загалом. Це правило залишається незмінним, незалежно від наявності воєнного стану [19].

Таким чином, ці фізичні особи-підприємці взагалі не мають заповнювати рядок щодо суми єдиного соціального внеску. Проте вказані особи можуть вирішити заповнити й сплатити його добровільно.

У випадку, коли платник податків є фізичною особою - підприємцем та користується спрощеним планом рахунків, нарахування єдиного податку фіксується так: суми нарахувань зараховуються на рахунок 96 "Інші витрати", а суми оплати податку зараховуються на рахунок 64 "Розрахунки за податками і платежами".

У разі використання загального плану рахунків, нарахування єдиного податку реєструються на рахунку 92 "Адміністративні витрати", а оплати податку - на субрахунку 641 "Розрахунки за податками (641/ЄП (єдиний податок) «Розрахунки за податками/єдиний податок»)". У таблиці 2.3 наведено відповідності рахунків для нарахування та сплати єдиного податку відповідно до спрощеного та загального плану рахунків.

Таблиця 2.3 - Кореспонденція рахунків з нарахування та сплати єдиного податку згідно зі спрощеним та загальним планом рахунків

Зміст господарської операції	План рахунків			
	Загальний		Спрощений	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Проведено нарахування єдиного податку	96	64/ЄП	92	641/ЄП
Проведено перерахування єдиного податку	64/ЄП	311	641/ЄП	311
Відображено результат фінансовий	791	96	791	92

Джерело: розраховано автором з використанням джерела [1]

Облік єдиного податку на підприємстві проводиться з використанням наступних первинних документів:

- бухгалтерська довідка, яка включає нарахування єдиного податку та списання витрат, пов'язаних з єдиним податком, на фінансові результати;
- платіжне доручення для здійснення перерахування єдиного податку до бюджету.

Крім того, для фізичних осіб-підприємців Податковим кодексом передбачено обов'язок вести Книгу обліку доходів і Книгу обліку доходів та витрат.

Облік єдиного соціального внеску фізичної особи-підприємця відбувається з використанням наступних рахунків (за спрощеним планом рахунків):

- нарахування ЄСВ – Дебет 92 «Адміністративні витрати», Кредит 65 «Розрахунки зі страхування»;
- сплата єдиного соціального внеску – Дебет 65 ««Розрахунки зі страхування», Кредит 311 «Поточний рахунок в банку»;
- відображення фінансового результату – Дебет 791 «Фінансовий результат від основної діяльності», Кредит 92 «Адміністративні витрати» [20].

Кореспонденція рахунків з нарахування та сплати єдиного соціального внеску згідно зі спрощеним та загальним планом рахунків наведена у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 - Кореспонденція рахунків з нарахування та сплати єдиного соціального внеску згідно зі спрощеним та загальним планом рахунків

Зміст господарської операції	План рахунків			
	Загальний		Спрощений	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Нараховано єдиний соціальний внесок	96	65	92	65
Перераховано єдиний соціальний внесок	65	311	65	311
Відображено результат фінансовий	791	96	791	92

Джерело: розраховано автором з використанням [1]

Розглянемо порядок обліку податків фізичних осіб-підприємців, які знаходяться на четвертій групі оподаткування. Облік фіксованого сільськогосподарського податку для цілей оподаткування може проводитися з використанням бухгалтерського обліку та відповідних рахунків. Наприклад, операції з нарахування та сплати фіксованого сільськогосподарського податку відображаються таким чином:

- Дебет 91 та Кредит 641: на суму нарахуваного податку;
- Дебет 23 та Кредит 91: на суму податку, розподілену між об'єктами обліку витрат;
- Дебет 641 та Кредит 311: на суму сплати фіксованого сільськогосподарського податку у бюджет.

На основі облікових даних формуються показники, які використовуються для складання податкової звітності з обчислення фіксованого податку. Товаровиробники сільського господарства повинні подати необхідні документи для підтвердження свого статусу платника податку до 1 лютого поточного року:

- 1) загальна податкова декларація на поточний рік щодо всіх земельних ділянок, з яких стягується податок (включаючи сільськогосподарські угіддя, такі як рілля, сіножаті, або землі водного фонду внутрішніх водойм, такі як озера, ставки та водосховища), подається до Державної податкової служби, де знаходиться місце реєстрації платника;

2) податкова звітність за поточний рік, яка стосується кожної конкретної земельної ділянки, подається окремо до Державної податкової служби за розташуванням земельної ділянки;

3) розрахунок визначення частки сільськогосподарського виробництва надається Державною податковою службою відповідно до їх місцезнаходження або місця розташування земельних ділянок у формі, що затверджена центральним органом виконавчої влади у галузі державної аграрної політики за погодженням з центральним органом Державної податкової служби;

4) Інформацію про наявність земельних ділянок передається органам державної податкової служби відповідно до їх місцезнаходження або за місцем розташування земельних ділянок.

Отже, для перших трьох груп спрощеної системи оподаткування процес обліку податків однаковий, а для четвертої групи відрізняється використанням рахунків 91 «Загальновиробничі витрати» та 23 «Незавершене виробництво».

У складних умовах воєнного стану в Україні, дотримання податкової дисципліни значною мірою залежить від усвідомленості платниками податків. Функціонування економіки під час воєнного стану потребує нестандартних та конкретних рішень, які мають адаптувати податкове навантаження і правила до непередбачуваних обставин, забезпечуючи максимально сприятливі умови для бізнесу.

Введення воєнного стану в Україні вплинуло на функціонування бізнесу, зокрема, на діяльність малих та середніх підприємств. Однак наша урядова влада продовжує підтримувати підприємства введенням ряду податкових пільг для суб'єктів господарювання під час періоду воєнного стану в Україні.

Протягом періоду воєнного стану:

- платники податків отримують звільнення від відповідальності у випадку неможливості своєчасного виконання податкових обов'язків;
- призупинено виконання всіх встановлених податковим законодавством

строків;

- продовжено термін дії ліцензій;
- встановлено звільнення від санкцій за порушення вимог щодо

використання реєстраторів розрахункових операцій.

В Україні процес ведення обліку податків та податкової звітності фізичними особами-підприємцями можна назвати простим та зрозумілим, проте все ж таки існує ряд недоліків, серед яких – часте внесення змін до податкового законодавства, до яких платникам податків важко швидко адаптуватись, а також недостатня прозорість та велика кількість адміністративних процедур, які можуть створювати умови для корупції та підвищити рівень недекларованого обігу коштів, що ускладнює ведення обліку податків та податкової звітності для фізичних осіб-підприємців.

Тому для спрощення процесу ведення обліку податків та податкової звітності для фізичних осіб-підприємців в Україні необхідно запровадити ряд заходів, які сприятимуть вдосконаленню української системи оподаткування фізичних осіб-підприємців.

Одним із таких заходів є підтримка використання електронних платіжних систем та безготівкових розрахунків, що сприятиме покращенню контролю за обігом коштів з боку держави та підвищить прозорість фінансових операцій, що сприятиме веденню точного обліку та податкової звітності платників податків.

Також дієвим заходом буде посилення боротьби з корупцією та недекларованим доходом, яка сприятиме підвищенню довіри до системи оподаткування та веденню правильного обліку та податкової звітності серед фізичних осіб-підприємців, а також забезпечить «прозорість» системи оподаткування фізичних осіб-підприємців та знизить рівень «тіньової економіки» у країні.

Також дієвим механізмом, як для юридичних осіб, так і для фізичних осіб-підприємців, являється запровадження освітніх програм та консультацій з питань ведення обліку та податкової звітності, що допоможе підвищити рівень фінансової грамотності серед платників податків та забезпечить правильне виконання їх

податкових зобов'язань.

2.3 Особливості податкового контролю оподаткування та звітності фізичних і юридичних осіб

Зараз ми живемо у еру цифровізації. Тобто в умовах коли суспільство зацікавлене в тому, щоб отримувати інформацію якомога швидше та у зручному форматі. Нині цифрові технології стають невід'ємним аспектом нашого життя. Це ж стосується і платників податків.

Найновітніші технології дозволяють переглядати та оптимізувати систему оподаткування за допомогою цифрових методів. Сьогодні адміністрування податків і платежів стає все більш складним і значущим. Технології розвиваються швидкими темпами, що дозволяє країнам використовувати нові методи та інструменти для збору податків, зменшення податкового шахрайства та підвищення ефективності своїх податкових систем.

У зв'язку з оголошенням в Україні карантину коронавірусу у 2020 році та згодом у зв'язку з початком повномасштабного вторгнення, Державна податкова служба рекомендувала всім платникам податків використовувати електронні сервіси для адміністрування податків та платежів, а також дотримуватися контролю за цим процесом.

Основною метою економічної політики є спрямування дій держави на підвищення добробуту населення, активізацію інвестицій та підприємництва, спрямування дій держави на економічне зростання. Також назріває потреба реформувати податкову систему, створення послідовного та стабільного податкового законодавства з врахуванням сучасного розвитку технологій.

Більшість звітності подається у електронному форматі за допомогою різних системних забезпечень, наприклад таких як MedOk, IS-Pro, FreeZvit (ZvitOk) та багато інших. Платники податків можуть здійснювати самостійний контроль через Електронний кабінет платника податків, а саме на сайті державної податкової служби

України «www.tax.gov.ua».

Податкова служба використовує програмні рішення для проведення аудитів та перевірок суб'єктів господарювання. Проведення електронного аудиту включає аналіз фінансової звітності та операцій платників податків із використанням різноманітних аналітичних інструментів, що спрощує та прискорює процес аудиту та дозволяє зменшити обсяг бюрократичних процедур [3]

Зазвичай платники податків мають справу не відразу з центральним апаратом, а з головними управліннями Державної податкової служби, які є територіальним органом утвореним на правах відокремленого підрозділу Державної податкової служби України.

З метою створення ефективних умов по роботі з платниками податків, їх кращого обслуговування, за кожним суб'єктом господарювання закріплені державні ревізори-інспектори. Вони зазвичай розподілені за різними напрямками. Умовно їх можна поділити на декларування платників податків на загальній та спрощеній системі та на перевірку сплати за певними податками, наприклад як земельним або транспортним податками.

Працівники податкової мають справу з податковим блоком. Це інформаційно-комунікаційна система у якій відображена вся податкова інформація.

Так, наприклад, по податку на нерухомість у ній є облік платежів та майнові податки. У базі даних нерухомості існує автоматизований розрахунок податку. Проте тарифи вводяться вручну, оскільки їх визначає місцева влада відповідно до законодавства. Також податкові інспектори вручну вводять право на податкову пільгу відповідно до особливостей платника податків. Інформація про нерухомість у їх власності береться з державного реєстру речових прав на нерухоме майно.

З лютого і до 30 липня інспектори надсилають суб'єктам господарювання податкове повідомлення-рішення. Його приклад відображено у додатку Ж. Після його вручення платники мають протягом 60 днів сплатити його. У разі не сплати у визначений період буде нараховуватися пеня [3].

Аналогічно з земельним податком. Проте дані повністю вводяться вручну. Вносяться оновлені тарифи, площу та за потреби оновлюють актуальні дані власника. У 2011 році були введені кадастри на землю. З того часу право на купівлю-продаж сільсько-господарських земель на той момент мали право лише фізичні особи. Проте у 2021 році отримали змогу купувати і юридичні особи, оскільки було знято мораторій.

Причиною не автоматизації ринку землі є продемонстрована неефективність у 2012 році. Від початку повномасштабного вторгнення ринок землі тимчасово заморожений.

Як і всюди, при сплаті податків суб'єкт господарювання може не вірно ввести реквізити конкретного податку. Наприклад переплутати реквізити на сплату транспортного та земельного податків. Для таких випадків передбачено перенаправлення коштів на правильний бюджетний рахунок або повернення на банківський рахунок платника податків, за умови правильності заповнення інших даних.

Проте такі помилки вартують втраченого часу, оскільки таке направлення вимагатиме потрібної верифікації. Спочатку це має погодити місцевий інспектор, потім - начальник відділу і після них вже бухгалтерія обласної податкової.

Зазвичай податкова здійснює перевірку по платникам податків за зверненнями від компетентних органів (пенсійного фонду, суду та інші) або від небайдужих громадян. Тож, залежно від отриманого запиту, податкові інспектори можуть перевіряти правильність нарахування податкової бази або актуальність інформації.

Зазвичай державні установи звертаються до державної податкової служби щодо перевірки по конкретній особі. А саме перевірка правильності заповнення реєстраційних даних, їх актуальність, об'єкт оподаткування, правильність нарахування та сплати податків та перевірка відсутності заборгованостей. Зазвичай уважно перевіряють правильність реєстрації згідно Реєстру нерухомого майна, наприклад, чи правильно оформлена «дарча» від чоловіка до жінки або чи

успадкування від родичів.

Основний метод спілкування між платником податків та інспектором є податкове повідомлення-рішення. Також можливий обмін інформацією за допомогою програм MedOk, FreeZvit (ZvitOk) та через інформаційно-комунікативну систему Управління документами.

Інформацію щодо транспортного податку інспектори отримують за допомогою сервісних центрів Міністерства внутрішніх справ України. Його працівники надсилають інформацію по зареєстрованих у них транспортним засобам платниками податків. Вони надають інформацію, необхідну для оподаткування, а саме – рік випуску автомобіля, об'єм двигуна, чи розмитнювався цей транспортний засіб, чи було накладено на нього мито або акциз.

Щодо податкових соціальних пільг, то інспектор їх дає умовно під власну відповідальність для ненадійних суб'єктів господарювання, адже існує великий корупційний ризик. Особливо, коли мова йде про так звані «липові» довідки або справки, які і є причиною для нарахування пільги.

Якщо ж брати до увагу інший напрямок роботи податкових інспекторів, то це перевірка декларацій по спрощеній та загальній системі оподаткування.

Зазвичай проводяться чотири види перевірок:

- камеральна;
- фактична;
- документальна планова;
- документальна позапланова [2].

Камеральна перевірка – це перевірка без прямого надання документів суб'єктом господарювання. Тобто перевірка лише тих даних, які наявні у податковому блоці.

Фактичні перевірки проводяться на основі заяв від небайдужих осіб. Проте у такій перевірці легко відмовити через неправильність заповнення заяви. Наприклад причиною відмови у перевірці може бути відсутність індивідуального податкового

номеру «підозрюваного». Оскільки це конфіденційна інформація, то будь-хто не зможе подати таке клопотання.

Проте, якщо ж підстави для перевірки сформовані правильно, то на основі заяви формують наказ про перевірку. Подається запит про надання інформації, такої, як виписки банків, доповідні записки та інша необхідна інформація. Потім готується направлення на перевірку, в якому зазначають мету перевірки, її терміни і мінімум два податкових інспектори та, за потреби, інші учасники.

Наприклад, по заяві на підозру фізичної особи-підприємця, який знаходиться у другій-четвертій групі спрощеної системи оподаткування, у невикористанні реєстратора розрахункових операцій або, як називають в народі, «терміналом». Тоді відбувається підготовка та збір документів. Робиться контрольна закупка, після якої викликаються адміністратор або відповідальні особи, і далі проводиться перевірка документації. Вона триває не більше 10 робочих днів. 5 днів сама перевірка, інші 5 відведені на написання акту. Через 14 днів після перевірки, якщо немає заперечень у суб'єкта господарювання, то інспектор формує податкове повідомлення-рішення. Якщо ж такі заперечення з'являються, то збирається комісія, яка вирішує, чи вагомі заперечення.

Кожен рік до 1 грудня податкова готує план перевірки для платників податків, у яких давно не відбувалася документальна перевірка. Позапланові перевірки відбуваються ж лише по заяві від небайдужих громадян або від державних органів при підозрі суб'єкта господарювання. Період перевірки документів складає три роки. Зазвичай, документальні перевірки відбуваються при припиненні діяльності або закритті статусу фізичної особи-підприємця.

Документальна перевірка найбільш енергозатратна для податкових інспекторів, оскільки за малий час (5 днів) потрібно перевірити всю документацію платника податків за період перевірки. Вона базується на табличках, у яких відображено операції, які здійснював суб'єкт, товари, які було продано та за якою ціною, чи є на них первинні документи купівлі-продажу.

Існує і перехід між групами оподаткування. Наприклад, якщо платник податку спочатку був зареєстрований, як фізична особа-підприємець другої групи спрощеної системи оподаткування, але в результаті річного звіту про доходи був близький до перевищення допустимої межі, то з наступного податкового кварталу він може перейти в іншу групу.

За результатами перевірки річної звітності і виявленні значного перевищення суми річного доходу, то платник може бути автоматично переведений на загальну систему, починаючи з наступного місяця, за яким було зареєстровано перевищення.

Також причиною може бути не дотримання інших обмежень для групи платника, такі, як найм більшої кількості працівників, здійснення діяльності за непогодженим для групи видом економічної діяльності. Наявність податкового боргу по єдиному податку, який буде перевищувати 3020 гривень, також є підставою для переведення на загальну систему оподаткування [2].

Отже, оподаткування юридичних та фізичних осіб в Україні відіграє ключову роль у формуванні доходів державного бюджету і забезпеченні функціонування держави. Забезпечення балансу між стягненням податків та стимулюванням економічного зростання є ключовим завданням органів Державної податкової служби.

Ефективна система оподаткування сприяє збільшенню доходів бюджету, покращенню інфраструктури та наданню якісних послуг населенню. Державна податкова служба України відіграє ключову роль щодо оподаткування суб'єктів господарювання, здійснюючи перевірку фінансової звітності та наданням консультацій.

ВИСНОВКИ

1) Податкова система являє собою сукупність правових норм, що визначають розміри, форми, методи і терміни стягнення податків та інших платежів податкового характеру, які необхідні державі для виконання її функцій. Податкові заходи суттєво впливають на економічну діяльність господарюючих суб'єктів, стимулюючи їх економічну та інвестиційну активність.

2) Система оподаткування в Україні складається з податків і зборів (обов'язкових платежів) до бюджету та внесків до державних цільових фондів, що сплачуються у встановленому порядку. Сучасний стан цієї системи можна охарактеризувати як етап створення основ та реформування самої податкової системи. Це включає впровадження податків, типових для більшості розвинених країн з ринковою економікою, таких як податок на додану вартість, а також надання новим формам оподаткування ринкового змісту.

3) Сфера оподаткування в Україні регулюється різноманітними законодавчими та підзаконними актами, що належать до різних галузей права. Проте, основним кодифікованим актом є Податковий кодекс України. Згідно з частиною 1 статті 1 ПК України, цей кодекс визначає правила для відносин, пов'язаних із сплатою податків та зборів, у тому числі встановлює повний перелік податків і зборів, які стягуються в Україні, і визначає порядок їхнього адміністрування. Крім того, він встановлює права та обов'язки платників податків і зборів, регламентує компетенцію контролюючих органів, а також повноваження та обов'язки їхніх посадових осіб під час здійснення податкового адміністрування, також кодекс визначає відповідальність за порушення податкового законодавства.

4) Податок на доходи фізичних осіб є обов'язковим для всіх громадян - резидентів та нерезидентів, які отримують доходи в Україні. Цей податок сплачується з доходів, що отримуються з джерел у країні. Роботодавці відраховують суму податку на доходи фізичних осіб з заробітної плати своїх співробітників та перераховують цю

суму до державного бюджету. Також доходи, отримані найманими працівниками - фізичними особами, підлягають оподаткуванню військовим збором, що спрямовується на потреби оборони країни. Цей збір сплачується роботодавцем до державного бюджету протягом тих самих строків, що й податок на доходи фізичних осіб. Ставка військового збору в Україні становить 1,5%.

5) Важливість організації обліку та звітності юридичних осіб виявляється у багатьох аспектах. Організація обліку допомагає підприємствам ефективно керувати своєю діяльністю. Інформація, отримана через систему обліку, надає керівництву чітке уявлення про фінансовий стан підприємства, дозволяючи приймати обґрунтовані рішення щодо стратегій розвитку, інвестицій та оптимізації витрат.

Податок на доходи фізичних осіб обліковується юридичними особами на субрахунку 641 «Розрахунки за податками». При нарахуванні військовий збір майже завжди нерозривно пов'язаний з вищезгаданим податком. Військовий збір обліковується на субрахунку 642 «Розрахунки за обов'язковими платежами», які обліковуються на субрахунку 641 «Розрахунки за податками». Розрахунки з єдиного соціального внеску відображають у бухгалтерського обліку на субрахунку 651. Облік розрахунків за податком на прибуток ведеться на субрахунку 641 «Розрахунки за податком на прибуток», а визначення податкових зобов'язань і податкового кредиту з податку на додану вартість відбувається на субрахунках 64 рахунку (641 та 644).

6) Фізичні особи-підприємці, які самостійно здійснюють господарську діяльність, також повинні вести бухгалтерський облік та вчасно сплачувати податки. Якщо платник застосовує загальний план рахунків, то нарахування єдиного податку обліковують за дебетом рахунку 92 «Адміністративні витрати» і кредитом субрахунку 641 «Розрахунки за податками». Облік єдиного соціального внеску відбувається з використанням рахунку 92 «Адміністративні витрати» (спрощений план рахунків) та 96 «Інші витрати» (загальний план рахунків). У четвертій групі операції по нарахуванню та сплаті фіксованого сільськогосподарського податку обліковуються на рахунках 91 «Загальновиробничі витрати» та 23 «Незавершене виробництво».

Отже, для перших трьох груп спрощеної системи оподаткування процес обліку податків однаковий, а для четвертої групи відрізняється використанням рахунків 91 «Загальновиробничі витрати» та 23 «Незавершене виробництво».

7) Узагальнюючи вище сказане, можна сказати, що подальший розвиток України як країни, орієнтовану на інтеграцію в європейське співтовариство, має бути орієнтованим на збільшенні можливостей розвитку для малих та середніх підприємств та фізичних осіб-підприємців. Та також важливо пам'ятати, що зараз наша економіка працює у стані воєнного стану, а, отже, головний акцент іде на забезпечення Збройних сил України та пов'язані з ними аспекти.

8) Жодна система оподаткування не є ідеальною, у кожній існують свої недоліки. Українська система, подібно до будь-якої іншої, має свої недоліки. Наприклад, вона характеризується нестабільністю, яка негативно впливає на розвиток підприємництва в цілому. Її викликають постійні зміни в законодавстві. Крім того, система оподаткування в Україні є досить складною та має велику кількість складних розрахунків, пов'язаних з оподаткуванням. Проте завжди є шляхи до її вдосконалення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пирога І. С. Оптимізація податкової системи України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Випуск 6. Том 2. С. 74–79.
2. Податковий кодекс України №2755-VI від 02.12.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
3. Крупка Я. Д. Фінансовий облік: підручник; 3-є вид., доп. та перероб. / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, П. Н. Денчук [та ін.]. Тернопіль: ЗУНУ, 2023. 488 с.
4. Спрощена система оподаткування у 2024 році. URL: <https://buhgalter911.com/uk/spravochniki/prochee/sproschena-sistema-opodatкування-1037746.html>
5. Податкова система України: податок на прибуток і спрощена система оподаткування. 2019. URL: <https://dlf.ua/ua/podatкова-sistema-ukrayini-podatok-na-pributok-i-sproshhena-sistema-opodatкування/>;
6. Офіційний сайт Головного управління ДПС у Київській області. URL: <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatki-ta-zbori/stavki-mistsevih-podatkov-ta-zboriv/kiivska-oblast>;
7. Постанова Кабінету міністрів України від 28 листопада 2018р №996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2018-%D0%BF#Text>
8. Постанова Кабінету міністрів України від 28 липня 2023р. №838 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/838-2023-%D0%BF#Text>
9. Ставки єдиного податку для платників податку четвертої групи - юридичних осіб, 2023. URL: <https://kyivobl.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/print-435728.html>;
10. Єдиний податок для фізичних осіб-підприємців (спрощена система оподаткування), 2024. URL: <https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php>;
11. Сиромятнікова М. С. Правове регулювання оподаткування в Україні. *Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених*. Харків, 2020.

URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/15_05_2020/pdf/62.pdf;

12. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» від 15.03.2022 р. № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>

13. Закон України від 3 березня 2022 року «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20#Text>;

14. Оносовський Д. Податки під час війни: адаптація податкового законодавства до умов воєнного часу. 2022. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/211250_podatki-pd-chas-vyni-shchozmnilosya-dlya-bznesu;

15. Офіційний портал Державної податкової служби України. URL: <https://clarity-project.info/edr/30617889>;

16. Краєвський В. М. Бухгалтерський облік : навчальний посібник / В. М. Краєвський, О. П. Колісник, Н. В. Гуріна та ін. – Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. – 388 с.

17. Яковенко С. Л. Бухгалтерський облік: навчальний посібник / С.Л. Яковенко. Лозова: ЛФ ХАДФК, 2023. 362 с.

18. Волот, О. І. Податок на доходи фізичних осіб, військовий збір та єдиний внесок в одній формі податкової звітності / О. І. Волот, В. С. Пономаренко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2020. – № 12. – С. 19–26.

19. Куцик П. О. Облік і звітність в оподаткуванні. Навч. посібник. Львів: Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2017. – 508 с.

20. Наказ Міністерства фінансів від 9 грудня 2020 року №752. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1303-20#Text>;

21. Наказ Міністерства фінансів від 15 грудня 2022 року № 438. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1626-22#n2>;

22. Теловата М. Т. Облік і звітність в оподаткуванні: навчальний посібник для

студентів закладів вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування» / М. Т. Теловата, В. П. Пантелєєв, К. В. Безверхий, О. О. Григорєвська, С. І. Ковач, О. А. Юрченко – К.: НАСОНА. 2019. – 506 с.

23. Томнюк Т. Л. Податкова система: навчальний посібник. Чернівці: ЧТЕІ ДТЕУ, 2022. 324 с.

24. Плаксієнко В. Я. Облік, оподаткування та аудит : навч. посіб. [для студ. вищих навч. закл.] / В. Я. Плаксієнко, Ю. А. Верига, В. А. Кулик, Є. А. Карпенко. – Київ : ЦУЛ, 2019. – 509 с.

25. Характеристика основних податків податкової системи України. *Великий довідник школяра*. URL: <https://subjectum.eu/economic/finances1/31.html>

26. Класифікація податків. URL: https://pidru4niki.com/1473020652616/finansii/klasifikatsiya_podatkiv

27. Швець Ю. О. Оподаткування доходів фізичних осіб: проблеми та перспективи в Україні та ЄС / Ю. О. Швець, Я. Ю. Бахметова // *Глобальні та національні проблеми економіки*. – Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського – 2017. – №17 – С. 771-775. URL: <http://global-national.in.ua/archive/17-2017/155.pdf>

28. Спрощена система оподаткування у 2024 році. URL: <https://buhgalter911.com/uk/spravochniki/prochee/sproschena-sistema-opodatкування-1037746.html>

29. Марчак Д. Місце сплати податку на доходи фізичних осіб в Україні— юридична історія та поточна практика. Центр аналізу публічних фінансів та публічного управління Київської Школи Економіки. Київ. 2021. URL: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2021/10/PIT-UA.pdf>

30. . Коба О. В., Шинкар Ю. Л. Порівняльний аналіз загальної та спрощеної системи оподаткування: особливості застосування, проблеми та напрями їх вирішення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. №25. Ч. 1. С. 116-120 URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/25655>

31. Які розміри ПСП застосовуватимуться у 2024 році? *Дебет-Кредит*. URL: <https://news.dtki.ua/taxation/pdf/87709-iaki-rozmiri-psp-zastosovuvatimutsia-u-2024-roci>
32. Онищенко Віктор «Об'єднаний звіт з ЄСВ та ПДФО (Податковий розрахунок). *Платформа Бухгалтерія* URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/8607-obdnannya-sv-ta-pdf-dina-zvtnst-2021>
33. Полоз К. В. Звітність щодо оподаткування доходів працівників підприємства. Облік, Аналіз, Аудит, Оподаткування та Фінансовий моніторинг: сучасні концепції розвитку. 2024. 220 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Приклад заповнення податкової декларації платника єдиного податку – фізичної особи – підприємця (2 група)

Відатка про одержання (підпис контролюючого органу, дата, вихідний номер)		ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ Міністерства фінансів України 19 червня 2015 року № 578	
01	ПОДАТКОВА ДЕКЛАРАЦІЯ ПЛАТНИКА ЄДИНОГО ПОДАТКУ – ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ – ПІДПРИЄМЦЯ		01 ☒ Звітня 02 ☐ Звітня нова 03 ☐ Уточнююча 04 ☐ Довідково*
02	Податковий (звітний) період: ☒ I квартал ☐ півріччя ☐ три квартали ☐ рік ☐ (місяць)** 2 0 2 0 року		
03	Податковий (звітний) період, який уточнюється: ☐ I квартал ☐ півріччя ☐ три квартали ☐ рік 2 0 2 0 року		
04	Чернігівське управління Головного управління ДПС у Чернігівській області (м. Чернігів) (називання контролюючого органу, до якого подається звітність)		
05	Платник	Костюченко Ірина Миколаївна (прізвище, ім'я, по батькові платника податків згідно з реєстраційними документами)	
06	Податкова адреса	14000, Чернігівська обл., м. Чернігів, проспект Перемоги, буд. 155, кв. 89 (податкова адреса (місце проживання) платника податку)	
07	Реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта ¹	6 7 5 5 6 8 3 4 3 0	
I. ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ			
08	Фактична чисельність найманих працівників у звітному періоді (осіб)		9
09	Види підприємницької діяльності у звітному періоді ² :		
	Код згідно з КВЕД	Назва згідно з КВЕД	
	46.39	Неспеціалізована оптова торгівля продуктами харчування, напоївми та тютюновими виробами (основний)	
	46.31	Оптова торгівля фруктами й овочами	
	46.36	Оптова торгівля цукром, шоколадом і кондитерськими виробами	
	46.90	Неспеціалізована оптова торгівля	
II. ПОКАЗНИКИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ПЛАТНИКІВ ЄДИНОГО ПОДАТКУ ПЕРШОЇ ГРУПИ			
Щомісячні авансові внески, грн, коп.			
I квартал		II квартал	III квартал
IV квартал			
Назва показника		Код рядка	Обсяг (грн, коп.) ³
Обсяг доходу за звітний (податковий) період відповідно до статті 292 глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України (згідно з підпунктом 1 пункту 291.4 статті 291 глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України)		01	
Обсяг доходу, що оподаткований за ставкою 15 відсотків (згідно з пунктом 293.4 статті 293 глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України), у звітному (податковому) періоді ⁴		02	
III. ПОКАЗНИКИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ПЛАТНИКІВ ЄДИНОГО ПОДАТКУ ДРУГОЇ ГРУПИ			
Щомісячні авансові внески, грн, коп.			
I квартал		II квартал	III квартал
IV квартал			
Назва показника		Код рядка	Обсяг (грн, коп.) ³
Обсяг доходу за звітний (податковий) період відповідно до статті 292 глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України (згідно з підпунктом 2 пункту 291.4 статті 291 глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України)		03	823000,00
Обсяг доходу, що оподаткований за ставкою 15 відсотків (згідно з пунктом 293.4 статті 293 глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України), у звітному (податковому) періоді ⁴		04	
IV. ПОКАЗНИКИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ПЛАТНИКІВ ЄДИНОГО ПОДАТКУ ТРЕТЬОЇ ГРУПИ			
Назва показника		Код рядка	Обсяг (грн, коп.) ³
Обсяг доходу за звітний (податковий) період, що оподатковується за ставкою 3 %		05	
Обсяг доходу за звітний (податковий) період, що оподатковується за ставкою 5 %		06	
Обсяг доходу, що оподаткований за ставкою 15 відсотків (згідно з пунктом 293.4 статті 293 глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України), у звітному (податковому) періоді ⁴		07	
V. ВИЗНАЧЕННЯ ПОДАТКОВИХ ЗОВ'ЯЗАНЬ ПО ЄДИНОМУ ПОДАТКУ⁵			
Назва показника		Код рядка	Обсяг (грн, коп.) ³
Загальна сума доходу за звітний (податковий) період (сума значень рядків 01+02+03+04+05+06+07)		08	823000,00
Сума податку за ставкою 15 % (рядок 02 + рядок 04 + рядок 07) × 15%		09	
Сума податку за ставкою 3 % (рядок 05 × 3 %)		10	
Сума податку за ставкою 5 % (рядок 06 × 5 %)		11	
Нараховано всього за звітний (податковий) період (рядок 9 + рядок 10 + рядок 11)		12	
Нараховано за попередній звітний (податковий) період (значення рядка 12 декларації попереднього звітного (податкового) періоду)		13	
Сума єдиного податку, яка підлягає нарахуванню та сплаті в бюджет за підсумками поточного звітного (податкового) періоду (рядок 12 - рядок 13)		14	

Порядок заповнення податкової декларації платника єдиного податку – фізичної особи – підприємця

Рядки	Що записати
Заголовна частина	
1	Позначку «х», що відповідає типу Декларації «Звітна» — звичайна Декларація, яку подасте вперше і вона не стосується виправлення помилок. Два інші типи Декларації стосуються помилок. Їх подавайте: «Звітну нову» — коли виявили помилки до сплину строку подання звітної Декларації за поточний період; «Уточнюючу» — коли виявили помилки після сплину строку подання звітної Декларації за поточний період. Така Декларація має статус уточнюючого розрахунку. Є ще позначка «Довідково» — таку Декларацію подавайте, коли хочете отримати від ДПС довідку про доходи за певний період, наприклад, у разі призначення пенсії, матеріального забезпечення, певних страхових виплат. У такому разі в полі рядка 01 проставте номер календарного місяця, в якому подасте Декларацію. Таку Декларацію можете подати будь-коли, але вона не звільняє від подання звітної Декларації. Окрім того, за роз'ясненням внизу, позначка «Довідково» існує лише разом із позначкою «Звітна» або «Звітна нова», тобто у довідковій Декларації має бути одразу дві позначки
2	Позначку «х» у відповідних клітинках потрібного звітного періоду. Поле «місяць» не чіпайте (виняток — тип Декларації «Довідково»)
3	Заповніть, лише якщо подасте уточнюючу Декларацію або виправляєте помилку за даними звітного (податкового) періоду. В уточнюючій Декларації рядки 2 і 3 збігаються
4—7	Реквізити органу ДПС та ФОПа відповідно до реєстраційних документів. Якщо протягом року перейшли до іншого адмінрайону ДПС, Декларацію подайте за старою адресою. Реєстраційний номер облікової картки платника податку — це колишній ПІН, який у побуті називають «ідентифікаційний код» (10 цифр). Податковою адресою фізособи є місце її проживання (п. 45.1 ПК)
8	Позначку «х», якщо подасте останню Декларацію або змінюєте систему оподаткування: 8.1 — Декларація за останній податковий звітний період у разі припинення діяльності; 8.2 — Декларація за останній звітний період у разі переходу на загальну систему оподаткування. Якщо подасте таку Декларацію, то звичайну — за річний звітний період для ФОПів першої і другої груп або за квартал для ФОПів третьої групи не подавайте (п. 294.6 ПК)
Розділ І. Загальні показники підприємницької діяльності	
9	Кількість найманих працівників. Платник єдиного податку першої групи взагалі не може їх мати, платник другої групи може мати до 10 найманих працівників, для третьої групи їх кількість не обмежена. Чисельність працівників беріть за той місяць звітного періоду, в якому вона була найбільшою (ЗІР, категорія 107.08). Не враховуйте у цій чисельності працівників, які перебувають у відпустці з вагітності та пологів, відпустці для догляду за дитиною до досягнення трьох (шести) років, а також мобілізованих (пп. 291.4.1 ПК)
10	Усі види діяльності з кодами КВЕД, за якими фактично отримали дохід у звітному періоді (ЗІР, категорія 107.08). Фактично це означає, що маєте зазначити навіть заборонені види діяльності (або ті, що не зареєстровані), якщо провадили їх протягом звітного періоду. Основний вид діяльності покажіть першим у переліку і зазначте у дужках, що він основний
Розділ ІІ. Показники господарської діяльності для платників першої групи	
Щомісячні авансові платежі	Із розподілом за кварталами щомісячні авансові внески з єдиного податку, що підлягали нарахуванню і сплаті, а не фактично сплачені (ЗІР, категорія 107.08). Для 2022 року за один повний квартал набігає 744,30 грн (248,10 грн × 3)
01	Обсяг доходу за звітний період від госпдіяльності, що його оподатковують єдиним податком за фіксованою ставкою для першої групи. Візьміть його з Книги обліку доходів за відповідний період. Пам'ятайте, що для першої групи він не має перевищувати у 2022

Продовження додатка Б

Розділ III. Показники господарської діяльності для платників другої групи	
Щомісячні авансові платежі	Із розподілом за кварталами щомісячні авансові внески з єдиного податку, що підлягали нарахуванню і сплаті, а не фактично сплачені (ЗІР, категорія 107.08). Для 2022 року за один повний квартал виходить 3900 грн (1300 грн × 3)
03	Обсяг доходу за звітний період від господарської діяльності, що його оподатковують єдиним податком за фіксованою ставкою для другої групи. У 2022 році діє обмеження — 5 421 000 грн (834 розміри мінізарплати на 1 січня) за період із 1 січня по 31 грудня 2022 року включно
04	Доходи, що їх оподатковують єдиним податком за ставкою 15%. Тобто це доходи: - за не дозволені для платника другої групи видами діяльності (пп. 2 п. 291.4 ПК); - видами діяльності, що не зазначені в реєстрі платника податку; - отримані шляхом використання заборонених форм розрахунку (негрошові розрахунки, тобто бартер, тощо); - від провадження заборонених видів діяльності за пунктом 291.5 ПК; - що перевищують гранично дозволений для другої групи ліміт (5 421 000 грн у 2022 році). Зазначте такі доходи, якщо їх отримували. Зазначення цих доходів означає необхідність перейти на вищу групу або загальну систему оподаткування. Перейти до вищої групи можете лише в разі перевищення ліміту доходу
Розділ IV. Показники господарської діяльності для платників третьої групи	
05, 06	Накопичений з початку року обсяг доходу від провадження господарської діяльності, що його оподатковують за ставкою: 3% (платники ПДВ) — запишіть до рядка 05; 5% (неплатники ПДВ) — запишіть до рядка 06. Не забудьте про межу 7 585 500 грн (1167 розмірів мінізарплати на 1 січня) для третьої групи за період із 1 січня по 31 грудня 2022 року включно
07	Доходи, що їх оподатковують єдиним податком за ставкою 15%: - за видами діяльності, що не зазначені в реєстрі платника податку; - отримані шляхом використання заборонених форм розрахунку (негрошові розрахунки, тобто бартер, тощо); - від провадження заборонених видів діяльності за пунктом 291.5 ПК; - що перевищують гранично дозволений для третьої групи ліміт — 7 585 500 грн у 2022 році (п. 293.4 ПК). Якщо покажете ці доходи, маєте перейти на загальну систему оподаткування
Розділ V. Визначення податкових зобов'язань за єдиним податком	
08	Дані з рядків 01 + 02 + 03 + 04 + 05 + 06 + 07
09	Заповніть, якщо є дані за рядками 02, 04 чи 07 (сума доходу за цими рядками × 0,15)
10, 11	Заповнюють лише платники третьої групи (ряд. 05 або ряд. 06 × відповідна ставка податку — 3% або 5%)
12	Дані з рядків 09 + 10 + 11
13	Значення з рядка 12 Декларації попереднього звітного (податкового) періоду
14	Суму податкового зобов'язання до сплати до бюджету: ряд. 12 – ряд. 13
Розділ VI. Визначення податкових зобов'язань у зв'язку з виправленням самостійно виявлених помилок	
Увага! Цей розділ заповнюйте лише в уточнюючій Декларації або в поточній, коли виправляєте помилки минулого періоду	
15	Суму податку з рядка 14 Декларації за той період, у якому припустилися помилки
16	Правильну суму податку

Продовження додатка Б

19	Це «самоштраф». Заповніть лише в разі недоплати єдиного податку, тобто коли є дані в рядку 17. Правило просте: рядок $17 \times 0,03$ — якщо виправляєте через уточнюючу Декларацію. Такий штраф сплатіть до подання уточнюючої Декларації; рядок $17 \times 0,05$ — якщо виправляєте через поточну Декларацію
20	Це пеня на суму недоплати (пп. 129.1.3 ПК). Заповніть лише тоді, коли є недоплата (ряд. 17). Щоб обчислити пеню: визначте 91-й день прострочення сплати єдиного податку. Це буде 1-й день нарахування пені; визначте останній день нарахування пені — це день, коли сплатили цей податковий зобов'язання, включно; знайдіть за кожен день облікову ставку НБУ; за кожен день дії пені розрахуйте її на основі 100% ставки НБУ. Наприклад, для 1000 грн боргу за облікової ставки НБУ 25% пеня за 1 день дорівнює: $1000 \text{ грн} \times 0,25 \div 365 \approx 0,6849 \text{ грн}$. За 30 календарних днів (к. дн.) набіжить 20,55 грн ($30 \text{ к. дн.} \times 0,6849 \approx 20,55 \text{ грн}$)
Розділ VII. Визначення зобов'язань із сплати єдиного внеску за даними звітного (податкового) періоду	
Увага! Цей розділ заповніть, лише коли звітуєте за весь рік (п. 296.2 та 296.3 ПК)	
21	Суму ЄСВ за себе — помісячну суму із граfi 4 розділу 9 Додатка 1 (ЄСВ): якщо ФОП сам собі не збільшив базу нарахування ЄСВ, ця цифра за 2022 рік буде стандартною. На основі мінімальної бази ЄСВ вона становитиме за 12 місяців 17 292 грн ($6500 \text{ грн} \times 9 \times 0,22 + 6700 \text{ грн} \times 3 \times 0,22$); якщо ФОП вирішив не сплачувати ЄСВ із 1 березня 2022 року у зв'язку з воєнним станом, сума за 2022 рік буде менша — 2860 грн ($6500 \text{ грн} \times 2 \times 0,22$); якщо ФОП за деякі, але не всі, місяці 2022 року сплачував ЄСВ, то розрахунок аналогічний (мінімальна база ЄСВ для січня — вересня — 6500 грн, а для вересня — грудня — 6700 грн)
Доповнення до податкової Декларації	
—	Заповніть, лише якщо потрібно подати податківцям додаткову до Декларації інформацію, наприклад, деякі первинні документи, через які сталася помилка, пояснювальну записку тощо
Додаток 1. Відомості про суми нарахованого доходу застрахованих осіб та суми нарахованого єдиного внеску	
1	Позначку «×», якщо подаєте Додаток 1. За стандартної ситуації це буде тільки річна Декларація (перша, друга групи) або Декларація за IV квартал (третя група)

Додаток В

Порядок заповнення додатка 1 до податкової декларації платника єдиного податку – фізичної особи – підприємця

Рядки	Що записати
Заголовна частина	
Тип декларації	Позначку «х», що відповідає типу декларації «Звітна», «Звітна нова», «Уточнююча», «Довідково». Їх значення аналогічне до основної частини Декларації
1	Реєстраційний номер платника податку (податковий номер)
2	Заповнюють лише особи, які через релігійні переконання відмовилися від податкового номера та мають про це відповідну позначку в паспорті
3	Повністю ПІБ особи-підприємця
4	Заповніть аналогічно до основної частини Декларації. Найчастіше тут пишуть звітний період «рік», адже з ЄСВ звітують за рік. Лише в останніх звітних Деклараціях податковий період може змінитися. Так само з наступним рядком — податковим періодом, щодо якого виправляєте помилку. Якщо Додаток 1 подаєте як уточнюючий, звітні періоди в першому і другому рядках мають збігтися
5	Тип форми — лише якщо подаєте цей додаток як «ліквідаційний» або подаєте Декларацію з типом «Довідково»
6	Дату державної реєстрації припинення
7	Код КВЕД, який в основній частині Декларації позначили як основний
8	Період перебування на спрощеній системі: якщо подаєте Декларацію за рік і на спрощеній системі перебували весь рік — із 1 січня по 31 грудня 2022 року. Нижче в полі 8.1 зазначте код ФОПа на спрощеній системі — «б»
9. Визначення сум нарахованого доходу застрахованих осіб та суми нарахованого єдиного внеску	
9, графа 2	Дохід, з якого сплачуєте ЄСВ. Як правило, ФОПи зазначають мінімальну базу ЄСВ, тобто мінізарплату за відповідний місяць (січень — вересень — 6500 грн, жовтень — грудень — 6700 грн). Сума такого доходу ніяк не стосується реального доходу, що отримав ФОП. Це умовна сума. Можна записувати й більші суми за мінімальні, але тоді їх потрібно сплатити. Однак не можна вписувати більше ніж 15 розмірів мінізарплати (січень — вересень — 97 500 грн, вересень — грудень — 100 500 грн). Якщо вирішили скористатися звільненням від ЄСВ у березні — грудні 2022 року через воєнний стан, поставте нуль
9, графа 3	Ставку ЄСВ 22%. Зробіть це, навіть коли у графі 2 записали «0,00» грн
9, графа 4	Графу 2 помножьте на графу 3. Якщо ЄСВ не сплачували, маєте отримати нуль. Підсумок за графою 4 перенесіть до розділу VII Декларації (ряд. 21)
10. Визначення зобов'язань із сплати єдиного внеску у зв'язку з виправленням самостійно виявлених помилок	
Увага! Заповнюйте лише в разі виправлення помилки	
1	Помилкову суму ЄСВ з того звітного періоду, який виправляєте
2	Правильну (потрібну) суму ЄСВ з того звітного періоду, який виправляєте
3	Суму недоплати ЄСВ, якщо є (ряд. 2 – ряд. 1)
4	Суму переплати ЄСВ, якщо є (ряд. 1 – ряд. 2)
5	Нарахуйте пеню, якщо була недоплата ЄСВ до мінімального рівня. Вона становить 0,1% своєчасно не сплаченої суми за кожен день прострочення перерахування (зарахування)

Додаток Д

Приклад заповнення додатка 1 до податкової декларації платника єдиного податку – фізичної особи – підприємця (група 1)

Відмітка про одержання (штамп контролюючого органу)		Додаток 1 до податкової декларації платника єдиного податку — фізичної особи — підприємця		
ВІДОМОСТІ* про суми нарахованого доходу застрахованих осіб та суми нарахованого єдиного внеску		01	×	Звітна
		02		Звітна нова ¹
		03		Уточнююча ²
		04		Довідково ³
1. Реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія (за наявності) та номер паспорта ⁴				
<...>				
3. Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) Геращенко Станіслав Володимирович				
4. Податковий (звітний) період: ☐ І квартал ☐ півріччя ☐ три квартали ☐ місяць ⁶ ☐ × рік 2 0 2 2 року Податковий (звітний) період, який уточнюється ☐ І квартал ☐ півріччя ☐ три квартали ☐ рік 2 0 року				
<...>				
7. Код основного виду економічної діяльності				
0 5 2 3				
8. Період перебування фізичної особи — підприємця на спрощеній системі оподаткування				
з 0 1 0 1 2 0 2 2 по 3 1 1 2 2 0 2 2				
8.1 Код категорії застрахованої особи ¹¹				
6				
9. ВИЗНАЧЕННЯ СУМ НАРАХОВАНОГО ДОХОДУ ЗАСТРАХОВАНИХ ОСІБ ТА СУМИ НАРАХОВАНОГО ЄДИНОГО ВНЕСКУ				
Місяць	Самостійно визначена сума доходу, на яку нараховується єдиний внесок з урахуванням максимальної величини	Розмір єдиного внеску ¹²	Сума нарахованого єдиного внеску (граф 3 × графа 4)	
1	2	3	4	
Січень	6500,00	22,00	1430,00	
Лютий	6500,00	22,00	1430,00	
Березень	0,00	22,00	0,00	
Квітень	0,00	22,00	0,00	
Травень	0,00	22,00	0,00	
Червень	0,00	22,00	0,00	
Липень	0,00	22,00	0,00	
Серпень	0,00	22,00	0,00	
Вересень	0,00	22,00	0,00	
Жовтень	0,00	22,00	0,00	
Листопад	0,00	22,00	0,00	
Грудень	0,00	22,00	0,00	
УСЬОГО	13000,00		2860,00	
<...>				
Наведена інформація є вірною: Фізична особа — платник податку або уповноважена особа				
		Геращенко (підпис)	Станіслав ГЕРАЩЕНКО (ініціали та прізвище)	

Приклад податкового повідомлення-рішення

Податкове повідомлення-рішення		
від "___" _____ 20__ року № _____		
(найменування контролюючого органу та його місцезнаходження)		
повідомляє _____		
(найменування юридичної особи (відокремленого підрозділу) – платника податків		
або прізвище, ім'я, по батькові фізичної особи – платника податків)		
(податковий номер платника податків)** або ІДН та номер паспорта***		
(податкова адреса платника податків)		
що відповідно до акта _____		
(визначення на підставі (номер, дата складання))		
встановлено порушення строку сплати суми грошового зобов'язання з _____		
(назва податку, збору, штрафної (фінансової) санкції (штрафу))		
визначеного підпунктом _____ пункту _____ статті _____ Податкового кодексу України,		
(визначення на підставі норми щодо строку сплати грошового зобов'язання, порушення якої встановлено)		
та на підставі статей <u>122, 126</u> Податкового кодексу України		
(непотрібно викреслити)		
за затримку на _____ календарних днів сплати / за несплату (неперерахування) фізичною особою		
(непотрібно викреслити)		
грошового зобов'язання / авансових внесків єдиного податку в сумі _____		
(непотрібно викреслити)		
грн. БДР		
(вказати суму, щодо якої застосовується штрафна (фінансова) санкція (штраф))		
зобов'язано сплатити штраф у розмірі _____ 10 %, 20 %, 50 %		
(непотрібно викреслити)		
у сумі _____ грн. коп.		
(вказати суму штрафу словами)		
за платежем: _____		
(назва податку, збору, штрафної (фінансової) санкції (штрафу) та код платежу)		
(код платежу)		
протягом десяти календарних днів, що настають за днем отримання цього податкового повідомлення-рішення (при проведенні адміністративного або судового оскарження – протягом десяти календарних днів, що настають за днем узгодження) на бюджетний рахунок одержувача _____		
(номер рахунка)		
(найменування одержувача)		
в установі банку _____, МФО _____		
К* _____; _____		
(код виду сплати) (призначення платежу)		
У разі несплати в установленний строк штрафу, визначеного в цьому податковому повідомленні-рішенні, виникає право податкової застави на майно платника податків і таку суму штрафу буде визнано податковим боргом. Контролюючим органом буде вжито заходів з погашення податкового боргу в порядку, встановленому законодавством. У разі несплати в установленний строк узгодженого грошового зобов'язання, визначеного у цьому податковому повідомленні-рішенні, від першого робочого дня, що настає за останнім днем строку сплати такого грошового зобов'язання, розпочинається нарахування пені. У разі незгоди із сумою грошового зобов'язання, визначеного у цьому податковому повідомленні-рішенні, зазначене податкове повідомлення-рішення може бути оскаржено з дотриманням вимог статті 56 Податкового кодексу України в адміністративному або у судовому порядку. Розрахунок штрафних (фінансових) санкцій (штрафу) додається.		
Керівник (заступник керівника)		
(найменування контролюючого органу)		
(підпис)		
(ініціали, прізвище)		
М. П.		
Податкове повідомлення-рішення отримав:		
(дата)****		
(підпис)		
(ініціали, прізвище)		

** Код ЄДРПОУ – для юридичних осіб та відокремлених підрозділів, які включаються до ЄДРПОУ;
реєстраційний номер облікової картки платника податків – для фізичних осіб;
реєстраційний (обліковий) номер платника податків, який присвоюється контролюючим органом – для юридичних осіб та відокремлених підрозділів юридичних осіб, які не включаються до ЄДРПОУ.

*** Для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку у паспорті.

**** У разі надіслання податкового повідомлення-рішення листом з повідомленням про вручення проставляється дата вручення, вказана в повідомленні про вручення, або дата, вказана в поштовому повідомленні про вручення, із зазначенням причин не вручення.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ
ТА ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

ОБЛІК, АНАЛІЗ, АУДИТ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ: СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ

Збірник матеріалів

ІХ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ І МОЛОДИХ УЧЕНИХ, ПРИСВЯЧЕНОЇ
65-Й РІЧНИЦІ ФАКУЛЬТЕТУ ОБЛІКУ ТА ПОДАТКОВОГО
МЕНЕДЖМЕНТУ

24 квітня 2024 року

З М І С Т

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ ЗА НАПРЯМАМИ

Розділ 1. Актуальні проблеми розвитку теорії і практики бухгалтерського обліку та звітності.....	8
<i>Бабуцак Ю. Я.</i>	Особливості побудови системи обліку розрахунків за податками підприємства 8
<i>Беренич М.М.</i>	Аналіз сучасних тенденцій, актуальних викликів та пошук ефективних стратегій управління кредиторською заборгованістю на підприємстві 10
<i>Блаженко Є.О.</i>	Особливості формування звіту про фінансові результати за національними та міжнародними стандартами 12
<i>Бондар Д.А.</i>	Класифікація, оцінка основних засобів, побудова системи їх обліку 14
<i>Борцайкіна О. А.</i>	Особливості обліку ремонтних робіт основних засобів під час воєнного стану 16
<i>Булкот М.М.</i>	Особливості обліку власного капіталу підприємства: проблематика та шляхи її вирішення 19
<i>Вовк А.С.</i>	Застосування класифікації рахунків в практиці обліку вітчизняних і зарубіжних підприємств 21
<i>Глухманюк І.Г.</i>	Фермерське господарства в умовах поствоєнного відновлення України 23
<i>Гоєнко К.І.</i>	Визначення класифікації та нормативно-правове забезпечення основних засобів 25
<i>Грабовська М.В.</i>	Вплив військових дій на ризики та умови кредитування ЄБРР в Україні 27
<i>Грицюк І.Г.</i>	Особливості відображення основних засобів в обліковій політиці підприємств 29
<i>Єрошкіна М.О.</i>	Класифікація та порядок визнання доходів підприємства 31
<i>Жепко К.О.</i>	Проблемні аспекти управління дебіторською заборгованістю на підприємствах в Україні: причини виникнення та шляхи вдосконалення 33
<i>Запорожець В.В.</i>	Облікова політика підприємства щодо виробничих запасів сільськогосподарського призначення 35
<i>Івко Є.Ю.</i>	Особливості обліку боргових цінних паперів 38
<i>Коваленко Є.Є.</i>	Роль бухгалтерів у підготовці інтегрованого звіту 40
<i>Коломієць А.В.</i>	Обліково-економічні підходи до трактування поняття "фінансові результати" 42
<i>Лисак Л.М.</i>	Інвентаризація основних засобів 44
<i>Литвинчук П.О.</i>	Проблеми та шляхи удосконалення обліку орендних операцій на вітчизняних підприємствах 46
<i>Лобанова П.М.</i>	Сутність резерву сумнівних боргів, особливості його створення та використання 49
<i>Льотка Я.І.</i>	Поняття та функції бухгалтерського обліку 51
<i>Макаренко А.В.</i>	Додатковий капітал: джерела формування та особливості обліку 53

<i>Маркова М.І.</i>	Проблема відсутності систематизованого комплексного нормативно-правового документу щодо обліку власного капіталу	55
<i>Митник О.О.</i>	Електронне документування операцій з податку на додану вартість: українські реалії та досвід Польщі	57
<i>Парнюк Ю.П.</i>	Сутність та облікове відображення порушень, які виникають при розрахунках за податком на доходи фізичних осіб	60
<i>Пінті Т.І.</i>	Сутність і класифікація грошових потоків підприємства	62
<i>Плаксіна О.В.</i>	Дебіторська заборгованість: економічна сутність та класифікація	64
<i>Полоз К.В.</i>	Звітність щодо оподаткування доходів працівників підприємства	66
<i>Прибега А.О.</i>	Документація як елемент методу бухгалтерського обліку	68
<i>Священко К.В.</i>	Грошові кошти на поточному рахунку в банку: їх роль і значення в системі обліку	70
<i>Стрельченко І.С.</i>	Проблеми формування показників фінансової звітності	72

Розділ 2. Бізнес-консалтинг та аутсорсинг в бухгалтерському обліку..... 74

<i>Гавліцький Д.Г.</i>	Консалтингова діяльність в Україні: напрямки та перспективи розвитку	74
<i>Стоян П.М.</i>	Особливості бухгалтерського аутсорсингу в Україні	76

Розділ 4. Податковий менеджмент та фінансовий моніторинг в управлінні державою і підприємством..... 78

<i>Аніщенко К.О.</i>	Правове регулювання в сфері боротьби з відмивання коштів в Україні	78
<i>Білик К.Ю.</i>	Фіскальна ефективність податкової системи	80
<i>Глеба А.С.</i>	Методи фінансового моніторингу	82
<i>Гонтар М.С.</i>	Акцизний податок в системі непрямого оподаткування	84
<i>Гончар А.В.</i>	Досвід провідних країн світу з формування моделей боротьби з відмиванням коштів	86
<i>Горбач Л.С.</i>	Ризик-орієнтований підхід в діяльності професійних аудиторських компаній	89
<i>Іванюк О. М.</i>	Визначення та класифікація надзвичайних подій як облікової категорії	91
<i>Кузьмінович Д.В.</i>	Обов'язки суб'єктів первинного фінансового моніторингу України	93
<i>Купчишина А.В.</i>	Організація системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, в Україні	95

УДК 657

Полоз К.В.,*студентка ф-ту ОПМ, 4 курсу, спец. 071 «Облік і оподаткування»,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,**Науковий керівник – Кругла М.М. – к.е.н.,
доцент кафедри бухгалтерського обліку та консалтингу*

ЗВІТНІСТЬ ЩОДО ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ПРАЦІВНИКІВ ПІДПРИЄМСТВА

Важливим аспектом формування стабільних економічних відносин в суспільстві є питання нарахування доходів фізичним особам та їх оподаткування. Оподаткування доходів здійснюється з метою фінансування державного бюджету для надання суспільних послуг і здійснення соціальних програм, регулювання економіки шляхом стимулювання або обмеження споживання, а також забезпечення податкової справедливості.

Оподаткування доходів фізичних осіб – це процес збору податків з доходів, отриманих приватними особами з різних джерел доходів, таких як заробітна плата, відсотки, дивіденди, капіталовкладення, нерухомість і т. д. Податковим агентом з адміністрування значної їх частини (заробітна плата, виконання робіт за договорами підряду) виступає підприємство-роботодавець.

Кожен розпочатий бізнес орієнтується на доходи, які зможе отримати використовуючи найманого працівника, та витрати у вигляді нарахувань винагороди, єдиного соціального внеску до 22% та утримань податку на доходи фізичних осіб – 18% й військового збору – 1,5%.

Окрім нарахування і сплати вищезгаданих податків підприємство зобов'язане щоквартально подавати звітність до органів Державної податкової служби. Основним видом звітності щодо оподаткування доходів працівників наразі є Об'єднаний звіт з ЄСВ та ПДФО (податковий розрахунок) або його повна назва Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків – фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску [1].

Окрім звітування з вище зазначених трьох податках, які здійснюються при виплаті зарплати, звіт включає в себе ще виплати й податки за особами, які:

- 1) працюють за цивільно-правовими договорами;
- 2) є ФОП або які здійснюють незалежну професійну діяльність;
- 3) отримують забезпечення за соціальними програмами.

Усі суб'єкти господарювання (юридичні та фізичні особи), які мають найманих працівників або виплачують доходи фізичним особам зобов'язані щоквартально протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного кварталу подавати таку звітність. Незважаючи на факт, що Податковий розрахунок подається квартално, звіт має розбивку даних з ПДФО, ЄСВ та військового збору в помісячному розрізі з деталізацією за окремими податками.

Проведені протягом звітного періоду операції з нарахування та виплати

доходів після завершення звітного кварталу будуть відображені у об'єднаному Податковому розрахунку, який має статус податкової декларації та містить у собі основну частину та 6 додатків: 4 – для комерційного сектору та 2 – для бюджетних установ.

Важливо зазначити, що додатки заповнюються в міру необхідності. Якщо інформація, для якої призначений конкретний додаток відсутня, то додаток не прикладається до звітності. Є додатки які будуть подаватися завжди. Це Додатки Д1 та 4ДФ. За потреби буде заповнюватися Додаток 5, який подається при зміні трудових відносин з працівниками та Додаток 6, якщо є робочі місця до яких застосовується спеціальний стаж (наприклад, у лікарів та середнього медперсоналу за умови роботи в закладах і на посадах, що дає право виходу на пенсію за вислугу років). Основна частина звітної форми повинна містити реквізити підприємства та зведену інформацію про нарахований ЄСВ, яка наведена в додатку Д1.

Якщо дохід у вигляді заробітної плати чи інших виплат на підприємстві не нараховувався, тоді розрахунок подавати не потрібно. Якщо дохід працівникам був нарахований, але не був виплачений у звітному періоді – розрахунок слід подавати.

За несподання Об'єданого звіту застосовується адміністративна відповідальність, а саме штраф у розмірі 1020 грн. та 2040 грн. – при повторному порушенні порядку протягом року. На час військового стану ці штрафи не застосовуються, якщо у платника немає змоги вчасно подати звітність [2].

Оскільки ще донедавна подавалися два окремі звіти: Податковий розрахунок про ПДФО і військовий збір та Звіт з ЄСВ, бухгалтери розділились в оцінці змін. З одного боку, таке об'єднання не зручне для осіб, які виходять на пенсію чи тимчасово втратили працездатність, адже штучно затягується процес нарахування виплат. З іншого – на державному рівні робиться спроба оптимізувати адміністративні процеси для бізнесу. Об'єднання робить разовим процес заповнення і подання звіту роботодавцем та зменшує час обробки для органів контролю.

Облік і звітність доходів фізичних осіб відіграє суттєву роль у формуванні фінансової дисциплінованості фізичних осіб, допомагаючи їм планувати, вести контроль і забезпечувати відповідність податковим обов'язкам.

Список використаних джерел

1. Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску, затв. наказом Міністерства фінансів України 13 січня 2015 року № 4 (у редакції наказу Міністерства фінансів України 15 грудня 2020 року № 773).
2. Онищенко В. «Об'єднаний звіт з ЄСВ та ПДФО». URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/8607-obdnannya-sv-ta-pdfo-dina-zvtnst-2021>.